

KIZILAY

ARALIK 1945

BUCA KIZILAY GENÇLİK KAMPI

SAYI: 18

20 KURUŞ

İçindekiler

Kızılay haftasında yapılan radyo konuşmaları	123
Tedavinin altın çağı	129
Harp cephesinde akıl hastalıkları tedavisi	132
Bu harpte Hemşireler nasıl yetiştirildiler?	134
Sıtmaya karşı Petrol	136
Fare Tehlikesi	139
Yiyecekler, Parmaklar ve Sinekler	141
Kızılay ve Kızılhaç temsilcilerinin toplantısı	144
Kızılhaç Haberleri	144
Kızılay Haberleri	147

TÜRKİYE KIZILAY DERNEĞİ GENEL MERKEZİNDEN

Türkiye Kızılay Derneği 1946 yılı Genel Kurulu, Nisan'ın 26 ncı Cuma gün saat 10 da Ankara'da Yenışehir'de Genel Merkez binasında toplanacaktır. Sayın üyelerin toplantıda bulunmaları rica olunur.

Genel Kurulun Gündemi:

- 1 — Genel Kurula Başkan ve ikinci başkanlar ile kâtiplerin seçilmesi,
- 2 — 1.1.1945 tarihinden 31.12.1945 tarihine kadar yapılan işler hakkında, Genel Merkez raporu ile bilânço ve kesin hesapların ve Tetkik Komisyonu raporunun incelenmesi ve kabulü halinde Genel Merkezin ibrası,
- 3 — 1947 yılına ait bütçenin onanması,
- 4 — Esas tüzüğün 52 inci maddesine göre Genel Merkez üyesinden kadının sırasile yenilenecek beş üyenin yerine üye seçilmesi,
- 5 — Tetkik Komisyonu üyelerinin ve yedeklerinin seçilmesi,
- 6 — Genel Merkez tarafından yapılan tekliflerin görüşülmesi.

Abone bedeli :

Seneliği 4 Sayı itibariyle
80 Kuruş

Genel Neşriyat Müdürü :

Dr. Remzi Gönenç

Cumhuriyet Matbaası
İSTANBUL

ARALIK 1495

KIZILAY

Kuruş 20

Sayı : 18

Müracaat yeri :

KIZILAY Genel Merkezi - Ankara

Telef.: 5458 — Telgr.: Kızılay

Kızılay Haftasındaki Radyo konuşmaları

— Kızılay Genel Merkez muamelât müdürü Rahmi ARGON'un 30.X.1945 tarihli konuşması —

Sayın Dinleyicilerim;

Yurdumuzun en eski hayır müessesesi olan Türkiye Kızılay Derneği, Cumhuriyet bayramını bütün yurttaşlarına kutlar ve en büyük bayramın bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da her zaman şerefle ve sevinçle idrakini Türkün asıl varlığına güvenerek diler.

Önümüzdeki Aralık ayı içinde 68 yaşını dolduracak olan Kızılayın evvelâ kısaca tarihini sonra da bir kaç sözle hizmet ve yardımlarını sizlere hatırlatmak istiyorum.

Kızılaycılık ve Kızılhaççılık insanlığın sefkat ve merhamet hislerinden doğmuştur.

19 uncu asra kadar yapılan savaşlarda yaralanan subay ve erlerin kurtarılmaları mümkün olsa da bakımsızlık yüzünden ızdırap içinde öldükleri; ve bunların imdadına koşmak isteyenlerinde - savaş dışı sayılmamaları yüzünden - aynı akıbete uğradıkları; görülmekte idi.

Bu acıklı halin önüne geçebilmek maksadıyla İsviçre'de toplanan Milletlerarası konferansların verdiği kararlar 1863 yılında Kızılhaç teşkilâtı kurulmuştur. Kızılay derneğimiz de ilk defa olarak 1877 yılında Kızılhaç teşkilâtının esasına göre Osmanlı Hilâli-ahmer Cemiyeti adıyla kurulmuştur.

Birinci dünya savaşında elde edilen tecrübelerden sonra bütün medenî âlemde doğan yeni ve insanî fikirleri de benimseyen Kızılay Derneğimiz cumhuriyet idaremizin başlamasıyla birlikte varlığını kuvvetlendirmiş, savaş zamanlarında kendisine lâzım olacak malzemeyi temin etmiş ve barış içinde yurdumuzun bir çok köşelerini hırpalayan yer sarsıntısı, su baskını, vanga gibi afetlerden zarar gören yurttaşlarımızın imdadına koşmuş ve muhtaçlara daima elini uzatmıştır.

6 yıl süren ikinci dünya savaşında

Cumhuriyet Hükümetimizin basiretli idaresi sayesinde, savaş yeri olmaktan kurtulan aziz yurdumuz dünyanın her köşesinde doğan buhranı tesiri al-

tında kalmış ve bu sebeple hükümetimizin ve hayırsever halkımızın yardımıyla büyük şehirlerimizde geçimi sağlayamayan fakirlerin işlerine Kı-

Kayseride 1945 Kızılay Haftası çalışmalarından

Kayseride 1945 Kızılay Haftası çalışmalarından

zılay koşmuş ve Kızılay aşocaklarından yemekleri verilen fakirlerin bulaşıcı hastalıklardan korunması için gereken yardımlar da yapılmıştır.

Kızılay, salgın ve bulaşıcı hastalıklarla yapılan mücadeleye de eski senelerde olduğu gibi katılmış, yurdun her tarafındaki şubeleri vasıtasile Veren Dispanserlerinde tedavi gören hastalardan muhtaç olanlarına yardım etmeğe devam etmiştir. Diğer taraftan, Cumhuriyet Hükûmetimizin takip ettiği Sıtma ile savaş için lâzım olan ilaçların vaktinde yurda getirilmesini sağlamıştır. Har halinin dış memlelüzumlu ilaçlardan ir kısmını Kızılay ketlerden getirilmesini güçleştirdiği temin etmiş ve bu bakımdan da faydalı çalışmalarda bulunmuştur.

Kızılayın İstanbul'daki Hastabakıcı ve Hemşireler meslek okulunun diplomalı hemşire yetiştirmek için yapmakta olduğu gayret bu sene içinde daha semereli olmuş ve okula giren öğrenci sayısı artmıştır.

Ayrıca, ilkokulu bitirenlerden hemşire olmak için Kızılaya baş vuranlar arasında da seçme yapılarak orta tah-

silferini bitirdikten sonra mselek okulumuza alınma küzere Kızılay hesabına Türk Maarif Derneği Bursa Koleji orta kısmına yatılı kaydettirilmişlerdir.

Yetiştirdiği hemşirelerin en yüksek vasıflarda olmaları için hiç bir fedakârlıktan çekinmeyen Derneğimizin öğrencilerin başka başka hastanelerde do'laşmak suretile vakitlerini kaybetmemeleri de ve daha insicamlı bir tiple stajlarını yapabilmeleri için, Kızılay Genel Kurulunun bu seneki toplantısında verilen karara göre Anka-caktır. Bu hastanenin yapılabilmesi ra'da bir Kızılay hastanesi yaptırılaiçin gereken hazırlıklara başlanmış bulunmaktadır. Bu hastanemizin Kızılay hemşire okulu öğrencilerine olduğu kadar orada tedavi edilecekler yüzünden de ayrıca yurda faydalı olacağına ve lüzumlu bir ihtiyaca cevap vereceğine kaniiz.

Sayın dinleyicilerim;

Kızılayın Cumhuriyet devrindeki başarılarından birisi de Kızılay Gençlik teşkilâtıdır. Yavrularımızı sosyal yardımlaşmaya küçük yaştan alışdırmak gayesile kurulmuş bulunan bu teşkilât yurdun en uzak köşelerindeki köy okullarına kadar kol atmış bulunmaktadır. Yedi binden fazla okulda Kızılay Gençlik kolu vardır. Bu kollar vasıtasile yarinde yapılabilen yardımlardan başka çelimsiz ve sağlıklılarıyla yakından alâkaya lüzum bulunan öğrenciler yaz mevsimlerinde Kızılay Gençlik teşkilâtı merkezince açılan açık hava kamplarına gönderilmektedir. Kamplarda itina ile bakılan çocukların okullarına sağlık kazanarak döndükleri sevinçle görülmektedir. Bu sene ikişer devreli olmak üzere beş merkezde kamp açılmıştır.

Bafrada 1945 Kızılay Haftası çalışmalarından

Prevantoryumda tedavi görmesi icabeden öğrencilerden Kızılayın yardımına baş vuranlara mümkün olan yardımlar yapılmıştır.

Sayın dinleyicilerim;

Kızılay Derneğiniz kuruluşundaki anaca göre çeşitli hizmetlerini yurt içinde ve dışında, ihmal etmeden görmektedir.

Bu ödevleri yerine getireilmek için Kızılayın dayanağa yurt hayır sever aziz yurttaşlarımızın kendisine yaptığı bağışlar ve sayın Cumhuriyet Hükûmetimizin sağladığı gelir kaynakları olmuştur. Halkımızın Kızılaya gösterdiği yakın alâka bu derneğe sarsılmaz ya yapılan bağışların git gide artmak bir kuvvet vermiş bulunuyor. Kızılayta olduğu sevinçle görülmektedir. Şubelerinin ve üyelerinin sayısı seneden seneye çoğalmaktadır.

20 sene evvel beşyüz bin liranın altında bulunan senelik gelir 1944 yılı içinde altı milyon lirayı geçmiş bulunuyor. Bu sene sonunda bu mikdarı da aşmış olacağımızı şimdiden söyleyebiliriz. Hayırseverlerimizin Kızılaya gösterdikleri bu yakınlık asıl Türk milletinin şefkat ve alicenaplığının güzel bir örneğidir. Kızılay Derneğiniz bu asıl duyguların tesiri altında yürüdüğü yolda şevkle yürüyecektir.

Sayın dinleyicilerim;

Cumhuriyetimizin 22 yıl içinde başardığı büyük hizmetler arasında Hükûmetimizden her sahada gördüğü müzaheretle daima iftihar duyan Kızılay Derneği Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Şefimiz Atatürk'ün ebedi hâtırasını saygı ile anar. Derneğimize karşı yakın alâkasını her zaman görmekte olduğumuz Millî Şefimiz sevgili Cumhuriyet Başkanımız ve Kızılayın fahrî Genel Başkanı İsmet İnönü'ye tazimlerini sunar. Kızılay varlığının günden güne büyümesini sağlayan Hükûmetimize ve her gün artan alicenaplıkla bağışlarını devam ettiren hayırsever Türk varlığına Kızılayın minnet ve şükranlarını arz ederim.

Kayseride 1945 Kızılay Haftası çalışmalarından

İnsanları sınıflandırmak için geniş hayallî olmağa lüzum yok. Irk, din, mezhep... gibi dillerden düşürülmiyen amillerin ortaya döktüğü karışık davalarla kafaları yormadan onları ikiye ayırmak mümkündür.

Antropolijik ölçüleri, biçimleri, renkleri ve kan grupları; etnolojinin geçici, yaşayış şart ve şekilleri, şarkıları vesairesi; ve bunlarla beraber mitolojinin masalları, hürâfeleri insanları tam ve mutlak olarak sınıflandırmaz. Birisinde bir tesalüp ve coğrafya şartları, birisinde bir güvenek ve özenek, ortaya umulmadık halita çıkarır.

Fakat insanları duygularına göre ikiye ayırmakla hata edilmez. Onlar ya muhteristtirler, ellerinde kuvvet görürlerse kırarlar dökerler; yahut ince ruhlu, şefkatlidirler, gönül almaktan zevk duyarlar.

Öteki kendini yenmiş, geçici zaferlerle sarhoş, beriki ise insancıl, merhametli ve fedakârdır. Bunlar için örnek olarak birer tip aranır, dünya olaylarına dikkat ederek birinci sınıfa sokacak pek çok insanlar bulunur, ikinci sınıfa ise Kızılaycıdır.

Ötekiler her fırsattan faydalanmağa bakarlar, ne kadar insanlık düşünceleri ile olursa olsun ortaya çıkarılan her yeni şey onların burunlarına sarhoş edici kan kokusu getirir. Ve yeni ihtiras istekleri doğurur. Esasen saymakla tükenmek bilmeyen silâhları vardır bu silâhların üstünlüğünü karşısındakinin de aczini gören muhteris, (Arslan merhamet etmez) der. Berikiler ise yalnız vicdanları yanık bulundurmağa gayret eder.

Dünyada tahrip edici aletler ne kadar çoğaldı ve ne kadar tesirli oldu. Daha dün denecek kadar yakın zamanlarda Nobel, dinamiti icat edip ortaya patlayıcı ve parçalayıcı yeni bir kuvvet koyduktan sonra, lâboratuvarında Nitro Gliserin tecrübeleri yapan bu adam, eserinin harp silâhı olduğunu görmek bahtsızlığına uğradı. Ve biz şimdiye kadar elektron bombardımanı, radyum şualarının intişarı diye ancak ilim muhitlerinde ve lâboratuvarlarında konuştuğumuz şeylerin şimdi birdenbire tahrip edici silâhların en üstünü doğurduğunu görüyoruz. Radium şuaları ile kanser hücrelerini eritmiye çalışan insanlar, aynı şuaları cemiyetleri tahrip edici bir silâh olduğuna şahit oldular. Ölçüsü dozajı hakkında henüz vasıtalar aradığımız ve hastalıkları tedavi için yardım beklediğimiz ultraviyole şualarıyla uğraşanlar, bugün hayret içindedirler. Nobel kendi icadından dolayı ne kadar iç ezgisi duydu ise Bay ve Bayan Küri dahi kendi kabirleri içinde mutlaka muzdariptirler.

İnsaf ile söylemeli ki bugünkü ihtirasları önlemek için kullanılmış olan son silâh uzun zamandanberi istilâları kolaylaştırmak için zaten aranıyordu. Ulaşma ve Ulaştırma vasıtası olmak üzere icat olunan tayyareler daha ziyade müthiş bir harp silâhı olarak tekemmül etmedi mi? Fakat bizim maksadımız harp silâhlarının nevelerinden ve çeşitlerinden bahsetmek değildir sadece insan öldürücü ve medeniyetleri harap edici vasıtaların hergün daha ziyade arttığını ve olgunlaştığını belirtmek istiyoruz. İnsanların çektiği ızdıraplar yalnız harp silâhları yüzünden değildir. Mahalleleri kül yığınına çeviren yangınlar, az zamanda hektarlarca toprağı kaplıyan seller ve taşkınlar, şehirleri taş haline getiren depremler, kıtlıklar, hastalıklar... dahi insanları acılara boğmaktadır.

Yazıkki bütün yıldırımları def edecek bir para torunumuz yok ve sırf yaşamaktan başka bir şey istemiyen insanların başı ucunda her an beklemediği bir tehlikenin tehdidi yaşamaktadır. Bütün bu tehlikelerden korunmak için ancak bir şemsiyemiz vardır. Bu şemsiye, insanları büyük sağanaklardan tam manasile koruyamazsa bile doğan acıları hafifletecek kadar kuvvetlidir ve adı Kızılaydır.

(Dostum var) diyenlere acırsam bana gülmemelidir. Birbirile gülen, söyliyene içen ve yiyen insanların karışıklı kahkahaları içinde çok defa istifade, riya ve gösteriş saklıdır. Küçük büyüğü dost olarak kazanmak ister, Çünkü büyükten fayda geleceğine inanmıştır. Büyük küçüğe dost değil, hami görünmek düşüncesindedir, çünkü gururu bununla oyalanır. Akranların bir birile dostluğu ise felâket zamanında ölçülmelidir. Bunlar ozamanda insanı ya tanımazlar, ya uğranılan felâketten kendilerine bir bulaşık sıçramasın diye görünmezler, yahut kötü ve ukala bir nasihatçı olurlar. İftiraya kurban olsanız ve o esnada dost tesellisine muhtaç bulunsanız beklediğiniz dostun bile belki bu iftiraya inanmış olduğunu hayretle görürsünüz. O güya size acınır, fakat derdinizle hem-dert görünmekle beraber sizi yalnız bırakmakla düşmanlığınıza dahi yapamadığı fenalığı yapar.

Meclisü meyhanede, kâbe ve buthanede

Hanede, viranede çağırırım dost dost.

Diyen Nesimi, eğer Kızılay'ı tanımış olsaydı her yerde kendisinin derdile ortak olan bir dost kazanmış olurdu. Ve dost elinden yüreği yaralı olanlar gibi acı acı feryat etmezdi.

Sözlerim arasında iki defa (Kızılay) adını söyledim. Bunun kim olduğunu herkes bilir.

Milletlerarası konferans halinde ilk defa 22 Ağustos 1864'de Cenevrede toplanan ve Henri Dünan ile Mönierden aldığı mektuplar üzerine askerî Tıbbiye Mektebimizde Jeoloji Muallimi bulunan Doktor Abdullah bey tarafından Türkiye'ye sokulduktan sonra Doktor Kırımlı Aziz Bey tarafından da alâmeti konulan Kızılay, harp dinlemez kaza dinlemez, kanayan yaraları sarar yahut uğranılan zararların nevine göre örtü, elbise, sığınak, ilâç, gıda ve para bulur; akan göz yaşlarını dindirmeğe çalışır. Bütün yardımını bir teşekkür bile beklemeden sunar. Şefkati bol, gönlü ganidir. Dünyada güvenilecek tek dosttur. Kızılay 1945 yılı Kongresine sunduğu raporda diyor ki:

«— Yurdumuzun şefkatimize, ıstırap çeken insanlık dünyasının yardımlarımıza muhtaç olduğunu hiç bir zaman unutmuyoruz. » Ve Kızılay bu cümleyi söylerken Yirmi Milyon Türkiyeli arasında kendisini sevmiyen bir tek kişinin mevcut olmadığına icabında onlar sayesinde daha fazla kuvvetli bulunacağına emin bulunmaktadır. Kızılay, yalnız onlarla ilgili olmakla kalmıyor, ödevinin olacağı da göz önünde bulundurarak hazırlıklı bulunmak gerektiğine inanmaktadır. Aynı raporda şu satırları okuyoruz:

Kayseride 1945 Kızılay Haftası çalışmalarından

«— İlerisi için daha geniş ve daha sürekli surette, feragatle çalışmayı gerektiren büyük işlerin bizleri bekle-
diğini biran hatırdan çıkarmıyoruz.»

Şıarı şuur olan ve Milletlerarası mahiyetini unutmak-
sızın Milli muhabbete dayanan Kızılay'ı, bu düşüncesile
daha ziyade cana yakın, daha ziyade kendimize dost say-
makta haklıyız.

Demıştik ki Kızılay'ı Türkiye'ye sokan Doktor Ab-
dullahdır. Ve söylemiştik ki Cemiyetin bayrağı üzerinde
bulunan ay şeklini bulup kabul ettiren Kırımlı Aziz Bey-
dir. (On paranın kadrini bilmeyen Türk değildir) veci-
zesini söyliyenin de Kızılay Başkanı Celâl Muhtar oldu-
ğunu söylemeliyim. Bunda bir maksadım vardır ki o da
Kızılay'a yapılan en küçük bir yardımın mutlaka acı çe-
ken insanlar için sarf edildiğini söylemektir.

Millet tarafından Kızılay'a verilen yardım parasının
hiç bir santimi hesapsız ve haksız yere sarf edilmez. Esa-
sen bundan dolayı onu kınayan bir kimse şimdiye kadar
ortaya çıkmamıştır. Kızılay, bütün ömrünce tek bir sev-
gisizlikle karşılandı. İnsanlık düşünceleriyle dahi kurulmuş
olsa, her topluluktan bir ürküntü duyan Padişah İkinci
Abdülhamit, Cemiyeti tam olgunlaşma yolunda iken or-
tadan kaldırdı. (Bu bapta tasavvuru olduğundan) ba-
hisle (şimdilik işin tehir ve taviki) kelimeleriyle 1902 Ey-
lülünde çıkardığı iradeyi sadrazamlığa bildirerek Cemi-
yeti ortadan kaldırdı. Bununla beraber harice karşı onun
adını muhafaza etti. Merkeze olmıyan, üyesi olmayan
Cemiyet adına olarak 1907 de Londrada toplanan Mil-
letlerarası Kızılhaç Konferansına murahhas bile gönder-
di.

1914 yılı inkılâbına kadar yalnız adı gösteriş kabi-
linden yaşatılan Cemiyet bu inkılâptan sonra yeni bir ha-
yatiyet kazandı. Ozamandan bugüne kadar Cemiyet dur-
madan büyüyor, geliri artıyor, ve yardımı çoğalıyor.

* *

6 yıl süren boğuşmanın sükûn devrindeyiz. Bu, bel-
ki nisbeten uzun yıllar sürecek olan bir barış devresinin
başlangıcı, belki de yeni facialar yaratmak istiyenler için
hız almak kabilinden bir duraklamadır. Biz tam bir sulh
havası içinde yaşamağı temenni etmekle beraber böyle

de olsa Kızılaydan faydalanmak ihtiyacındayız. 1944 yı-
linda Kızılay'ın yalnız İstanbul'da sekiz milyon seksen
bin altı yüz altmış iki kap yemek dağıttığını biliyoruz.
Orada 9320 öğrenci Kızılay'dan sıcak yemek tedarik e-
debiliyor. Yurdumuzun öteki kısımlarında da buna ben-
ziyen yardımlar yapılmaktadır. Ankara, İzmir, Samsun,
Bursa, Trabzon, Sivas ve Ayvalıkda dahi açılmış olan A-
şocaklarını Kızılay'ın bugünkü eserlerinden örnek olarak
gösteriyoruz ki bu ihtiyaç halâ devam etmektedir.

* *

Dünyanın geçirdiği son harp yılları içinde Vatanla-
rından ve çocuklarından uzak yerlerde, yalnız onların
hasretini çekmekle değil, yokluğun, sefaletin ve hastalı-
ğın tesirleriyle sağlıkları dahi tehlikeye girmiş olanlar ilk
defa Türk Kızılay'ının yardımı ile geniş nefes aldılar ve
Kızılayımız birbirile boğuşan insanlara mümkün olduğu
kadar yardım etmeğe muvaffak olmuşlardır. Her nevi
savaş içinde güler yüzlü Kızılayı insanlık ödevini yapar
görmekle iftihar eder.

Sözlerime başlarken insanları ikiye ayırmıştım. Fil-
hakika yalnız kendilerine ve zaferlerini düşünenlerin tıp-
kı başkalarının acılarını ve zaferlerini düşünenlerin tıpkı
başkalarının acılarını kendi yüreklerinde duyup çare arı-
yanlar gibi insanlardır. Arada bir fark var: Hcdkâmlar
öldürürken ölürler, Kızılaycılar gibi yaşatmak isteyenler
ise yaşarlar.

Ötlkiler de berikiler gibi bir aşk arkasındadırlar.
Onlar zafer perisine aşkıtlar. Aşk ve sevgiyi üstünlük-
te görürler. Muzaffer olmanın her şeyi hakir görmek ve
hiç bir şeye ve kimseye hayat hakkı vermemek mânasın-
da olduğunu akıllarına getirmek istemezler. Ne çareki
dünyada hiç bir zafere tam ve sürekli olmadığını onlara
anlatmak mümkün değildir. Hiç bir zafer, göz kamaştırı-
cı ışıklarını gelecek günlerin karanlığına kadar ulaştırarak
payidar kalmaz. Bununla beraber basit kimseler velve-
leyi, büyüklüğü, süs ve zaferi severler, böyle şeyleri ken-
dilerine put yaparlar.

Cşneşi herkez sevebilir. Onun parlak ışığına her
kes kapılabilir. Ancak gece vakti dahi, gündüzün ışığı
içinde yaptığımız gibi teneffüs etmeğe muhtacız. Gece-
lerin dahi tahammüllü ve hayatı boğmayıcı olması lâzım-
dır. Kızılay geceleri aydınlatmağa çalışan bir Kurumdur.

Her vatan çocuğunun yılda vereceği bir tek lira kar-
şılığında üyeliğini kazanabileceği Kızılay, gösterişsiz, vel-
velesiz çalışır. O, ödevinin istirapları karşısına sükûn ile
çıkışmış olduğunu biliyor. Yaptığı ile vicdanının rahata er-
mesinden başka kaygısı yoktur ve felsefesi' tek bir mad-
deden ibarettir.

Baki kalan bu kubbede hoş bir seda imiş.

Muhterem dinleyicilerim;

Bugün Cumhuriyet bayramının sevinçlerini, neşelerini beraber paylaşmak ve güzel günlede biraz da Kızılay mevzuu üzerinde durmak için sizinle radyolarımızın başında tekrar buluşuyoruz. Maksadım Kızılay'a propaganda yapmak değildir. Bu güzel hayır Kurumunun propagandası zaten kendi içindedir. Bizim içimizde bizdedir. Ben yalnız Kızılay için esaslı çalışmalarla hız verildiği bu haftada onun her şeyden evvel (insanî) olan vasfını bir daha tebarüz ettirmek istiyoruz. Yoksa Kızılay'ın ne demek olduğunu size uzun boylu anlatacak değilim. Onun tarihî üzerinde uzun boylu duracak değilim. Bunun için ta eski Kırım harbinden, Solferino'dan ve Kızılhaçlar fikrinin banilerinden başlamak ve sonra uğüne kadar gelmek icap edecektir.

Hiç unutmam geçen büyük harbe yedek subay olarak iştirak eden bir dostum bana şunları anlatmıştı:

Büyük harp başladığı sırada bizleri de askere aldılar. O zaman 19 - 20 yaşlarında henüz mektep talebesi bir çocuktum... Cephe nerede, harp nedir bilmiyorduk. Fakat cepheye gidiyorduk. İçimizde biraz endişe ile karışık tatlı bir heyecan olduğunu da söylersem yalan söylemiş olurum... Bir kaç arkadaş Sirkeci'de bir kahvede toplandık. Harp iyi... Şehitlik oda güzel şey! Fakat ya yaralanırsak ne yaparız? Diye düşündük... Gittik hemen oracıkta bir eczaneden birer şişe tentürdiyot, bir kaç paket bez aldık... İçimizden biri dedi ki:

— Ya bir damarımız koparsa?... İsterseniz bir kaç da damar sıkmağa ve kan dindirmeğe mahsus pens alalım.. Çocukluk bu.. Hadi onlardan da alalım dedik ve aldık...

Çanak kale... Harp... Ateş, obüs... Bir gürültü bir dehşet... Fakat bana tertitdiyotu kullanmak nasip olmadı çünkü zaten tentürtüyodun mantarla kapanmıyacağını dahi bilmiyorduk. Çantamda tıpası erimiş, bütün tentürtüyod çamaşırların içine akmıştı. İşte dostum, senin anlayacağın şu: Kızılay'ın tentirdüyot şişesinin mantarı asla erimez maksadım Kızılay'ın ne kadar büyük bir varlık olduğunu senin gözünün önünde canlandırmaktır. Bereket versin bugün bir Kızılayımız var ve biz böyle şeyler düşünecek değiliz.

Dostum yerden göğe kadar haklıyız. Evet Bugün bir Kızılay vardır; ve bu Kızılay Allah göstermesin bir felâket olduğu zaman, onun üstünü aydınlatacak bir mehtap halinde doğmaktadır. Kızılay, artık Çanak kale

harbindeki gibi yedek subayın çantasında bir kaç gazlı bez, bir şişe tentürdiyot değildir. Kızılayın bir çok depoları, tıklını tıklın ilaç, pamuk, tıbbî malzeme, seyyar hastane ve hattâ ameliyathane tertibatı doludur. Ben bunlardan bir kaçını şahsen gezdim. Gördüğüm manzara karşısında gözlerim yaşarmadı, boğazıma bir heyecan tıkanmadı dersem yalan söylemiş olurum. Kimbilir günün birinde bir cephe yaralanarak bu ameliyat masalarından birine, belki şu benim gördüğümüne ben de yatabilirim...

Muhterem dinleyicilerim;

Şefkat bizde organize bir haldedir; tam teşkilâtli ve tam kadrolu ve daima bir tehlike anında seferber olacak şekilde hazırlanmıştır. Kızılay, en ulvî hislerin bir araya toplandığı bir merkezdir; insanların beşirin bazan en sefil hislerinden temizleyen yıkayan, ona kinin, gayzın, honharlığın dışında da daha tatlı, daha yumuşak bir hayat olduğunu gösteren tegâne kuvvettir. Kızılay bir tek hüküm ile dış yaralarımızın olduğu kadar iç yaralarımızın da pansumanıdır. Biz ancak onunla felâket anlarında yıldızlar kadar erişilmez sanılan saadete kavuşabiliriz. İstikbalimizin ve muhtemel felâketlerin bu kadar canlı bir sigortası olan Kızılayı nasıl göynümüzden çıkarabiliriz?

Unutmayın ki şefkat bizde mayasını Türkün asil hislerinden alır. Unutmayın ki Kızılay bir müessese değildir; o hepimizin hislerinden yuğrulmuştur; hepimizin malıdır ve Kızılay'a yapılan yardım mezarlıkların mesahasını biraz daha küçültür; baykuşların adedini azaltır. Kızılay'ın ilk çadırı betonun ansai, temel taşıdır.

Evet bugün harp yoktur; İnsanlığı tam atlı yıl yas renkli katran kazanının içinde kaynatan harp ateşi nihayet sona ermiştir; fakat bundan sonra gelecek barış, üzerinden her türlü tehlikeyi atmış değildir. Tehlike işareti bütün milletlerin aşından eksilmiştir. Zamanın ne gibi hadiselerle gebe olduğunu bilmiyoruz. İnsanlar gibi Milletlerin de dostları düşmanları vardır. Bu düşmanlar fırsat gözler ve işlerine geldiği anda merhametsizce insafsızca başka topraklar ve Milletler üzerine çullanmaktan asla çekinmezler. Menfaat, ölüm bahasına da olsa, cınar. İşte o zaman büyük facia başlamış demektir. Söz artık ölümün ve ıstırabındır. Ölmekle, ve öldürmekle karşı koymasını bilmiyenlere hayat hakkı tanınmaz. Zalim kanun cıbilliyetini yerine getirir ve işte o zaman dünya mahşeri başlar.

Biz, muhterem dinleyicilerim, her türlü tehlikeye karşı her türlü tedbirlerimizi almış bulunuyoruz. Ordumuz daima en yeni ve en sağlam silâhlarla mücehhezdir. Unutmayın ki çeliğin içinde de kahraman Metmetcik vardır; Bu demektir ki, çeliğin içinde de bütün bir kahramanlık tarihi ve ateşle hazırlanmış olan bir başka çeliktir. Bu çeliğin cevheri ve madeni Türkiyededir ve Türk köylerindedir. Fakat unutmayın ki bu cevheri bilmiyeni, görmiyeni, çıkabilir. İşte o zamana ölüm ve kalım kavgası başlayabilir. En iyi ve en emin bir hayat sürmek için daima en kötü ihtimalleri hesaba katmak gerektir.

Muhterem dinleyicilerim, böyle bir anda Kızılay'ın şefkat kollarını nasıl felâkete uğrayanlara doğru uzattığını gözlerimle görür gibi oluyorum. Vatanı için kahramanca çarpışanları nasıl alçakca öldürülmekten kurtardığını hayalimden geçirebilirim. Toprağın insan ölümlerini değil, insan ölümlerinin toprağı örttüğü büyük taş arasında Kızılay'ın yaralılarına vereceği bir bardak suyun tatlı serinliğini şimdiden bağrımda ve iliklerimde hissediyorum. emiz ve beyaz örtülü bir yatağın içinde bir cennettir; yaralıyı siperinden alıp, temiz rahatlığa ve nihayet sağlığa kavuşturan en büyük kuvvet Kızılay'dır; bombalarla yıkılmış enkaz altında yangın korları altında annelerini kaybeden çocuklar ilk şefkati onda bulurlar. O yetimler ilk sıcak çorbayı Kızılay'dan tadarlar. Ve onun himayesi altında ıztıraplarını dindirirler.

Barış zamanında da Kızılay'n bize bahsettiği nimetleri asla unutamayız. Felâket yalnız harple gelmez; Yangınlar olur; seller olur; zelzeleler olur. O zaman hadise yerinde Kızılay'ın bir nur halinde derhal parladığını görürüz. Kızılay kâbusu kıran ve kurtaran bir kurumdur.

Muhterem dinleyicilerim, bu gözlemlerle sizin de bağrınızı Kızılay'la tekrar doldurduğumu sanıyorum... Kızılay haftas başlarken bu konuşmayı yapmanın sebebi zaten içimizden mevcut olan en ulvî hislere bir de buradan akis vermek, insanlık, şefkate olan inancımızı ve bağlılığımızı tazelemektir.

Muhterem dinleyicilerim, sözlerimi bitirirken yine eski bir cümlemi tekrara edeyim:

Her felâkete karşı koyabilmek için kuvvetimiz tamdır; her felâketten mutarip olanlar için Kızılay başımızın üstünde bir nurdur. Temenni edelim ki onun doğacağı gün gelmesin. Fakat başımızdan da eksik olmasın.

Hepinize mesut ve güzel günler dilerim.

Yeni bir yurd gezisine çıkmak yüzünden aziz dinle-
yicilerim, sizleri bir iki cumadır radyo başında yurt gezi-
sine çıkaramaz oldum. Bu sefer de Kızılay haftası içinde-
yiz.

Yurdun güzellikleri kadar gerçek olan kaygıları, bi-
zim olan mes'eale ile ilgilenmek de hepimizin borcudur.
Git gide millî birliği perçinliyor, git gide ulusal dayanış-
maya doğru gidiyoruz. Millî Birliği Ulusal dayanışmayı
sağlayacak olan baş Etge milletçe yardımlaşmadır. Türk
milletini 19 milyonluk bir aile sayabildiğimiz gün bütün
millet aramızda aile fertlerinin bağlarını kurabildiğimiz
gün millî birliği tam gerçekleştirmiş olacağız. Yoksul Tür-
ke yardım hamiyet eserinden ziyade milliyet borcu say-
maya başladık mı dava halledilmiş olacaktır. Biz şimdiye
kadar milletimizin hiç bir kitlesine hiç bir hakkını hat için
endişeye bile telkinle filân vermiş değiliz. Kadınlar seç-
me hakkını, işçiler korunma hakkını, çiftçiler topraklan-
ma hakkını kendileri ortaya atmadan atmaya vakit bul-
madan milletçe sağlanmış ve kanunlaşmış buldular. İmti-
yazsız sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz. Herkes emeğinin
alın terinin düşünce kabiliyetinin başarıma üstünlüğünün
payını almakta, kimse başkasının halinden dolayı yük-
sünme veya hayattan bıkmaya hali göstermemektedir. Mus-
tafa Kemal'e Atatürk adını bütün Türk Milletini bir aile
ve onu da Ata'sı saymaktan gelen bir düşünce ve duygu
ile vermiştik. Ailemizin her ferdine hakkını, me'suliyeti-
ni, vazifesini vermek Türklüğün demokrat ve realist ta-
biatının bir icabıdır.

Mazlumun elinden tutmak, yoksula yardım etmek
türkün içinden gelen ilk arzularıdır. Türk bu arzularını
rast gele istekler halinde bırakmamış onları yerine geti-
rebilmek için gereken teşkilâtı kurmayı düşünmüş ve ta-
rih boyunca bütün Milletlerin izliyebileceği hayır işleme
yolları açmıştır. Şimdi de Sivas'daki susuz Afyon'un su-
yu ile kandırmak, Ağrıdaki çıplığı Uşak'daki kumaşla
giydirmek, Tirebolu'daki buğdaysız Konya'nın zahire-
siyle doyurmak, yakınımızdaki öksüze baba ve kimsesize
kardeş olmak durumundayız. İki el bir baş için değil lü-
tün millet başları için. Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz
için. Yurt ölçüsünde kaynaşmayı sağlayacak resmî araç-
lardan gayri millet teşekkülleri gönül birlikleri yani hayır
kurumları vardır. Bu derneklerin de birbirinden ayrı, bir
birbirne rakip gibi çalışmaları önlenmeli, onlarda iş bir-
liği yapmasını aralarında daha iyi anlaşmasını bilmelidir-
ler. Türkiye ölçüsünde bir yardımlaşma beraberliğine, bir
iş bölünüşüne kesin ihtiyaç vardır. Dilenmeyi adeta iş ya-
pan, bir birinden habersiz hayır kurumları şubelerine sıra
ile baş vurarak geçinen zavallıların hilelerine son ver-
mek, gerçek yoksulun, yardım görünce kalkınıp müstah-
sil olabilecek yoksulun daah el açmasına meydan verme-
den yardımına teyişme bu hayır derneklerinin şiarı ol-
malıdır.

Biz Türk milletini sayısız belâlardan kurtulmuş sayı-
sız badirelerden çıkmış bir avuç gazi bahadırız. Dünya-
nın en güzel fakat en göz önünde köşelerinden birine
yerleşmişiz. Var olabilmemiz, çoğalıp yücelebilmemiz el
ele kalp kalbe beraber olmamızla ancak kabildir. Tuttu-
ğumuz ellerden birinin soğuktan çözülür gibi olduğunu
duyduk mu iğilip hohlama hohlama onu nefesimizin sıcak-
lığı ile ısıtmak ödevimizdir. Halkadan biri kopup geri
kaldığı en öteki milyonlar yalnız gönlünden ve vicdanın-
dan emir almış olarak birden geriye dönmeli, o kardeşe
bakmalı onu birlikte alıp yürüyebilmek için bütün sefîn
biran için duraklaması bile göze alınmalıdır. Hep beraber

ileri, hep beraber iyiye ve güzele doğru. Gülersek bera-
ber güleceğiz, ağlarsak hep beraber.

Güzel Türkiye büyük tezatlar memleketi olmamalı-
dır. Çok şükür yabancı diyarlarda iken şahidi olduğumuz
gibi, bizde bir köşesinde yoksulluktan inleyerek öbür kö-
şesinde köpeğine bakılması için binlerce lira vasiyet ede-
rek ölen ihtiyarların mahallesi yoktur, ama bütün yurt
gençliğince bütün millet ölçüsünde yoksul kardeşlerimize
yararlı olabilecek her hangi bir serveti her hangi bir e-
meği yok yere harcarken yine içimiz burkulmalı hevesi-
miz kaçmalıdır. Hodbînliğin sıyrılabilen, yığıtlığını iyilik
için kullanabilen insana gerçek Türk derler. Dünyanın
çalkantıları sarsıntıları ortasında bir avuç Türkün 19 mil-
yonluk asil insanın ayakta kalabilmesi yer yüzünde tutu-
nabilmesi ancak sıkı bir dayanışma artsız arsız bir yar-
dımlaşma ile mümkün olacaktır.

Bundan başka yolu yok. Gemisini kurtaran kaptan-
dır, her koyun kendi bacağından asılır. lâfları en bayağı
hikmettir, çoktan iflâs etmişlerdir. Tek gemi değil kon-
voy, tek kuzu değil sürü. Zaten niçin benzetiş. Tek ve
avare hodbîn ve sersem insan değil, akli başında ve yolu
çizilmiş insan kitlesi, millet birliği.

İşte Kızılay bu ulusal dayanışmayı sağlayacak ku-
rumlardan biridir. Dünyanın kanlı karanlığı üstüne doğ-
muş olan bu güzel Türk hilâline başlarınızı kaldırmaz, bir
arada, bir kere daha Cemiyete her zamankinden fazla
yararlı olmaya, yoksullara her zamankinden fazla şefkatli
davranmaya and içiniz.

Yoksula yardım eşref saat işi, rastgele hamiyet işi
olmamalıdır. Yardım bölük pörçük, devamsız ve kıt ol-
duğu zaman ancak zararlı olur. Yardım göreni o gün için
gevşetir, yarını düşünmekten alıkoyar ve sefalet, ertesi
gün yoksula daha ağır basar. Yardım yalnız az ve kıt ol-
makla değil o yoksulda çalışmak ve yararlı olmak heve-
sini uyandırıp kamçılamaadıkça da yersiz hatta zararlı o-
lur. Yardımın yoksulu yaşamaya, hayırlı ve verimli ol-
maya teşvik etmiş bulunması gerektir. İşsize iş bulmak,
hastayı sağlamlştırıp çalışmaya koymak, boş saati olan
müstehlike o zamanlarını dolduracak çalışma imkânları-
nı ve vasıtalarını bulmak işte asıl haysiyetli, kıymetli, ve-
rimli yardım budur. Devamlı ve sistemli, yapıcı ve yaratıcı
yardımı işe şahıslar değil ancak kurumlar yapabilir. O-
nun için biz hamiyetimizi rastgele sahada vermekle, kur-
ban kesmekle, mevlût okutup şeker dağıtmakla evin es-
kilerini kapıyı çalana uzatmakla göstermiş olamayız. Ha-
yır Kurumlarına üye olmakla Millî yardımlaşma işine e-
meğimizi ve paramızı katmakla vicdan borcumuzu ger-
çekten yerine getirmiş oluruz. Vatandaşı balo veya mü-
samere gibi eğlence isteğinden yakalıyarak bir nevi alda-
tıp oyalamakla yardıma sevk etmekten ziyade mahallî
yardımlaşmanın nasıl tek yaşama çaresi olduğunu ustaca,
ısrarla belirtmemiz gerektir.

Ölüye çiçek göndermektense çelenklerin paralarını
bir hayır Kurumuna yatırmak fikri zaman zaman alır yü-
rür. Peki, sağ iken yoksullar menfaatine eğlenmek üzere
yeniden balo elbisesi yapacak yerde bunun parasını bir
hayır Kurumuna vermediği de düşünsek olmaz mı? Haydi
ölen için öyle yapamıyoruz. Bari sağ iken böyle yapsak.
Türk Cemiyetinden eğlenme hakkını hiç bir zaman kal-
dırmayı düşünmüyoruz. Bedenî ve zekâyı daha iyi işlete-
bilmek için neş'enin ve şevkin ne kadar lâzım olduğunu
bilmiyoruz değiliz. Suratı ask, sus pus cemiyetler bizden
ırak olsun ama israflar hodbînlikler gösterişler de bera-
ber.

Gülersek hep beraber güleceğiz, ağlarsak hep bera-
ber. Öyle ise el ele kalp kalbe baş başa. Ve mazlumu e-
linden tutmak, yoksula yardım etmek, baş şiarımız ola-
rak hayatta çalışmaya, yapmaya, yaratmaya....

Tedavinin altın çağı (*)

INSAN, görünür ve görünmez, bir çok düşman arasında canını kurtarmak için ebediyen savaşılmaktadır. Bu düşmanlar böcekler, bakteriler, virüsler ve parazitlerdir. Bu savaşta insanın galip gelmesi tababet ve sağlıkla ilgili diğer meslekler sayesinde kabil olmaktadır. «İnsanoğlu bir kaç gün yaşar ve türlü derde tutulur». Tivrattaki Eyub faslının mecul yazarı bu cümleyi yazarken, gelecek yüz yılların getireceği, ilerlemeleri pek aklına getirmemiş gibidir. İnsan oğlu bugün pek çok yaşamaktadır.

«Türlü derd» in sağlık bozukluğuna ait olanları da pek azdır. Çoğu, henüz çözülemiyen, sosyal meselelerden ileri gelmektedir. Zamana karşı açılan ve hayat adını verdiğimiz uzun savaşın önemini, aklı başında olan, herkes kabul etmektedir. Yer yüzünde en mühim şey budur. Çoğumuzun bu savaşta başarısızlığı sağlık bozukluğundan ziyade karşımıza çıkan meselelere karşı gereği gibi mukabele edemeyişimizdendir. Bu gün biz dehşet namına hiç bir şeyin inanılmaz olmadığı, zulüm namına her şeyin yapılabileceği ve her türlü çılgınlığa imkân veren bir âlemde yaşamaktayız. Dünya da insan yüreği de karmıştır. Güneş yalnız tababeti aydınlatmaktadır. İnsanlığın bütün tarihinde tıbbın bugünkü başarılarını yazdığından daha parlak bir sahife yoktur.

Tababetin bazı mükemeliyetsizlikleri olması tabiidir. İnsan elindeki hiç bir araç mükemmel olamaz. Hastalık sınırları, daima artan bir kuvvetle, daraltılmaktadır. Yenilmesi imknsız bir hasım olan ölüm, eninde sonunda, yine galip gelmekle beraber gittikçe artan hüner ve güven sayesinde hücumları püskürtölmekte ve geciktirilmektedir. Onun hücumu nihayet başarı verdiği vakit de bu hal bizim hükümlerimize de uygun olmak zorunda kalmakta ve hükümlerimiz, gittikçe daha ziyade, kısıcı bir mahiyet taşımaktadır.

Tabib tedavisinin yüksek masrafa mal olması hakkında tenkidler yok değildir. Bununla beraber Amerika Birleşik Devletlerindeki bütün tabiblerin kazancı ispirotolu içkiler satış bedelinin beşde biri kadardır. Sinemaya sarf olunan paranın da üçte birinden az fazladır. Buna çok denebilir mi? Hastalık tedavisi için sigara tellendirmek zevkine giden paraya yüzde elli ilâve etmiş oluyoruz! İnsanlar beden ve zihinlerini tahrip etmek için yılda yüz milyar dolar harcıyorlar. Hastalarımızın tedavisine ise yılda ceman dört milyar dolar vermekteyiz. Ensülini keşfederek her yıl milyonlarca insanın sağ kalmasını temin edenlere bağlanan yıllık tahsisat yedi bin dolardır. Muvaffakiyetli bir alet parçası icat eden ise milyonlar kazanır. Karaciğerden ekstre çıkararak hâbis kansızlık çekenlerin hayatını kurtaran adama Nobel mükâfatı ile bir kaç bin dolar vermekle kalınmıştır. Sağlığımıza düşman mikroplardan çoğunun elini ayağını bağlayan penicillin maddesini keşfeden bilğine şeref ve ufacık bir maaş yardımından başka bir şey verilmemiştir. Hazır ilâçlar içinde kendilerini bulanı zengin eden yok gibidir. Şefkat, sadakat, fedakârlık ve feragat kelimelerini tababet dudaklarıyla hecelememekte kalbiyle söylemektedir.

Tıbbî tedavinin altın çağı benim de doktorluğa başladığım son yirmi beş yıla rastlamaktadır. Bu gün de bu çağın bir parçasıdır. Bu devre esnasında hekimin sempati ve hüneri yeni araçlarla artmış bulunmaktadır. Tababetin bu devresini özel devâlar karakterize ekmektedir. Ha-

Ameliyathaneye girmeden önce kauçuk eldivenlerini sterilize eden bir hemşire

bis kansızlığa uğramış bir hastanın tedavisi, bankerlerin kazanç vergilerini hesaplamaları kadar kesin, bir ilmi şekilde yapılır hale gelmiştir. Yağmur başakları nasıl kaldırırsa ensülin de şeker hastalarını öyle dinçleştirmektedir. Düşmanın kalbini deşen bir mermi ne kadar öldürücü ise şilfonamiderle penicillin de bir çok çeşit mikrobunu öyle yok etmektedir. Şok halindeki bir hastaya kan verilince hem beti benzi, hem aklı fikri yerine gelmektedir. Ölüyü diriltmek mucizesi de budur.

Bütün bunlar arızî haller, şansa bağlı tesadüfler değildir. Bu başarılar ortaya öncüsüz, habercisiz birdenbire çıkıvermemişlerdir. Bunları meydana getirmek için kimyacı, bakteriyolog, fizyolog, anatomici ve patalog hep kendi alanlarında uğraşmışlar ağız kilitli tabiatın sevgili sırlarını parça parça elde etmişlerdir. Başarı güneşi hazırlıklı kafalarda böyle doğmakta, insan gerçeği bulmağa çalışırsa başarıya kavuşmaktadır.

Yapılması gereken daha bir çok şeyler vardır. Hayatın karma karışık muammasını topyekün olarak çözmek kolay değildir. Muammanın çevresi adam akıllı kısılmıştır. Fakat merkez kısmı halâ serttir. Bundan yirmi beş yıl sonra da orta yaşlı bir tabibe «tıbbî tedavinin altın çağı hangi tarihe rastlar?» denirse onunda «son yirmi beş yıllık devredir» diyeceği şüphesizdir. Şimdiki altın çağın daha saf altın olan ilerideki çağ yannıda cüce kalacağı insana ne sıcak bir duygu veriyor.

Habis kansızlık, kan azlığı, el ve ayakların derman-

(*) Higeia dergisinden

sızlık ve felci ile müterafik bir hastalıktır. 1926 da Birleşik Devletlerde böyle 50.000 kadar hasta vardı. O sırada Harvard Tıp Fakültesinde iki tabip memeli hayvanların karaciğerinden, bugün karaciğer ekstresi dediğimiz, maddeyi çıkardılar. Halen Birleşik Devletlerde habıs kansızlığı olanların sayısı 50.000 den fazladır. Çünkü bu hastalığa tutulup ölecek olanlar halâ yaşamaktadır. Bir hastaya habıs anemi teşhisi koymak artık insanı korkutmaz olmuştur. Haftada bir et içine karaciğer ekstresi şırınga etmek hastalık belirtilerinin meydana çıkmasını önlemektedir. Dr. Minot ve Dr. Murphy bunun üzerine tıpta Nobel mükâfatı aldılar. Habıs kansızlığa uğramış hastalar sağlığa kavuştular. Biz de kasapların ellerinin vicdanlı olduğu devirlerde «cabadan» verilen karaciğerin lib-resini 60 cent'e almağa başladık!

Şeker hastalığında kan şekeri çoğalır. Bunun arkası sıra insanın iştahı açılır, fazla susuzluk duymağa başlar. Fakat zaifler, tedavi edilmezse kendini bilmez olur ve ölüme gider. Bu yazıyı okuyanlar arasında her halde şeker hastaları da vardır. Hele akrabaları arasında şeker hastalığına tutulmuş kimseler bulunan okuyucular muhakkak mevcuttur. Bu hastalık 1900 yıldan beri bilinmektedir. 1900 yıl müddette kurbanlarını yok etmekte, hekimler kendine karşı sonu yenilmekle biten bir savaş açmakta idiler. 1921 de iki Kanadalı doktor pankirastan ensülin çıkardılar. Bu keşif hazırlıklı kafalardan doğmuş bir zaferdi. Bunun üzerine bütün tıp âleminde bir heyecan sayhası koptuğunu ve şeker hastalarına yeni ümitler doğduğunu size söyleyebilirim. Bu ümitler doğru çıkmıştır. Bu gün hastalar şeker hastalığı yüzünden ölmekte ve yaşamaktadırlar. Perhizin hafif uygunsuzluklarına ve ensülin enjeksiyonuna katlanmak şartıyla hastaları sağlam insanlar gibi yaşatmaktadırlar. Bu keşfe karşı Dr. Banting, Dr. Best ve Dr. Mac Leod'a Nobel mükâfatıyla bir kaç para yıllık tahsisat verilmiştir. Dr. Bantig şövalye payesine de yükseltilmiş ve 1940 da Kanada ordusundaki askerî bir seyahatte vakitsiz olarak ölünceye kadar hastalık muammasına cevap bulmak yolunda çalışmıştır.

İnsan kanı alelâde hallerde lüzumundan daha çabuk pıhtılaşmaktadır. Bu, yaralanma hallerinde kanın aka aka bitmemesi için tabiatın meydana getirdiği bir çaredir. Yalnız bazan kan o kadar çabuk pıhtılaşmaktadır ki damarları tıkararak insana zarar verir. Wisconsin Üniversitesi hocalarından Profesör Link «bozulmuş tatlı yonca hastalığı» denen acayip hastalığı incelemekle meşguldü. Bu ad bozulmuş tatlı yonca yiyen hayvanların kendilerinden kan gele gele ölmeleri dolayısıyla verilmiştir. Profesörle yardımcıları sekiz yıl, iğne ile kuyu kazarcasına, çalışarak bozulmuş yoncanın kana olan tesirlerini tesbit etmişler, kanama yapan maddeyi meydana çıkarmışlar, kimyevî formülünü bulmuşlar ve 1941 de de sentez yoluyla bu maddeyi yapmışlardır. Wisconsin Üniversitesi ve Mayo kliniği doktorları bu maddeyi hastalara tatbik ettiler. Tecrübeden anlaşıldığına göre şimdi bazı hastalıklarda kanın damar içinde pıhtılaşması gibi tehlikeli bir hali, diconmarin adı verilen, bu ilâçla önlemek mümkündür. Bu ilâcın keşfi ve ilk kullanılışı «saman yığınının insan etine» diye tavsif edilebilir. Dünyada bilinmedik neler yok ki!

İngiliz tabiblerinden Fleming, 1929 da, mikropların üremesini inceliyordu. Mikrop üretmeğe mahsus gıda vasatı tesadüfen küflenmişti. Yalnız küf tutan yerlerde mikroplar ölmekte idiler. Bu hal Dr. Fleming'in tecrübeli gözlerinden kaçmadı. O vakit hazırlıklı kafalar da işlemeğe başladı. Bir tecrübe tüpündeki mikrobu öldüren küf hastalardaki mikroplara karşı fayda veremezmiydi? Çalışmalarına 1936 da başlayan Profesör Florcy en ni-

hayet, Dr. Fleming'in meydana çıkardığı, küfün hastalardaki mikropları da öldüreceğini ortaya koydu. Penicillin'in insanı mikroplardan müdafaa etmesi bu suretle anlaşıldı. Bu heyecan verici hikâyenin başka bir safhası da vardır. Amerika sanayi'inin bereketli dehası da işlemeğe başladı. Bugün fabrikalarımızda çıkan milyon ve milyarlarca ampul penicillin, görünmez düşmanlarımız olan, mikroplara karşı cephe kurmaktadır. Bin dokuz yüz otuz yılından sonraları keşfolunan sulfa ilâçlarıyla penicillin insana düşman mikroplardan çoğunu âciz bırakmıştır. Bu hastalıklardan yalnız bir kaçını hatırlıyalım. Osler'in «ölüm başbuğu» diye andığı zatürrie alaşağı edilmiştir. Şimdi artık hastalık ordusunda alelâde bir neferden farkı yoktur. Beyin humması, gazli gangren, lohussalık humması, «kanın irinleşmesi», siper ağzı, osteomiyelit, yara intanları, bel soğukluğu ve mikroptan ileri gelen daha bir takım hastalıkların hepsi penicillin ve sulfa ilâçlarından müteessir olmaktadır. Hattâ firengi gibi akla ve bedene dokunan bir hastalık bile tedavi olmak için eskiden aylar ve yıllar isterken, şimdi penicillin ile bir haftada iyileşmektedir. Hastalanmazdan önce sulfa ilâçları almak sayesinde insan bir çok mikrop hastalıklarına tutulmaktanda kurtulmaktadır.

Zamanımızı tedavi fenninin altın çağı haline getiren tıbbi zaferlerden bir kaçını daha sayacağım. Bazan yapılan suiistimallerden kinaye olarak, alay yoluyla «andokrinoloji» denen andokrinoloji (*) gelişme bakımından şen ve gülbüz bir çocukluk safhasındadır. Hormon bezlerinin bazıları hakkında elde edilen bilgiler pek göz alıcı mahiyettedirler. Her cins mahluktaki memeli erkeklerden (insan da dahil) süt getirmek mümkündür. Adet kesilmesi arazlarının dindirilmesi, tiroid bezi görevinin düşkünlüğüne çare bulunması, bazı büyüme anomalileri ve umumiyetle öldürücü olan Addison hastalığının iyi edilmesi hep andokrinoloji alanındaki başarılarıdır. Guatr hastalığını tedavi eden ve bazı hallerde ameliyata lüzum bırakmayan thiouracil adlı yeni ilâç da bunlar arasında sayılabilir.

Vitaminleri de hatırdan çıkarmıyalım. Bunu söyleyişim spikerin cinsî cazibe yayan tatlı sesiyle radyoda yayınlanan mübalâğalı iddialara uyusumdan değil. Bilim a-fifliğine leke süren bu halden tababet sorumlu tutulamaz. Beslenme işlerini etid edenler vitaminlere ait gerçeklikleri bilirler. Bunlar da yarı hakikatler ve baştan aşağı uydurma şeylerle süslenmeğe mühtaç olmayacak derecede parlaktırlar. Yeteri kadar vitaminle beslenmek raşitizm, beriberi, pellagra ve diğer vitamin eksikliği hastalıklarını iyi edebilir; iyi etmektedir de. Vitamin eksikliğinden ötürü gayretsiz ve vurdum duymaz hale gelmiş kimseleride bu suretle tabii insan haline getirmek mümkündür. Fakat insanda tabiat ve irsiyetten ileri gelen vasıfları vitaminle değiştirmeye imkân yoktur. Nasıl T modeli Ford otomobilinin karbüratörüne yüksek oktanlı gazolin koymakla onu Tadillac arabası haline getirmek kabil değilse bu da böyledir.

Operatörlükten de bahsetmezsem ihmalcilik etmiş olacağım. Beyin ve sinir ameliyatları, yirmi beş yıl evvel rüyada bile görülmeyen, mucizeler yaratmaktadır. Bu gün tecrübeli operatörler, yirmi beş yıl evvel apandisit ameliyatında olduğu üzere, akciğerleri kolayca ameliyat etmektedirler. Tekniğin daha ince hale getirilmesi saye-

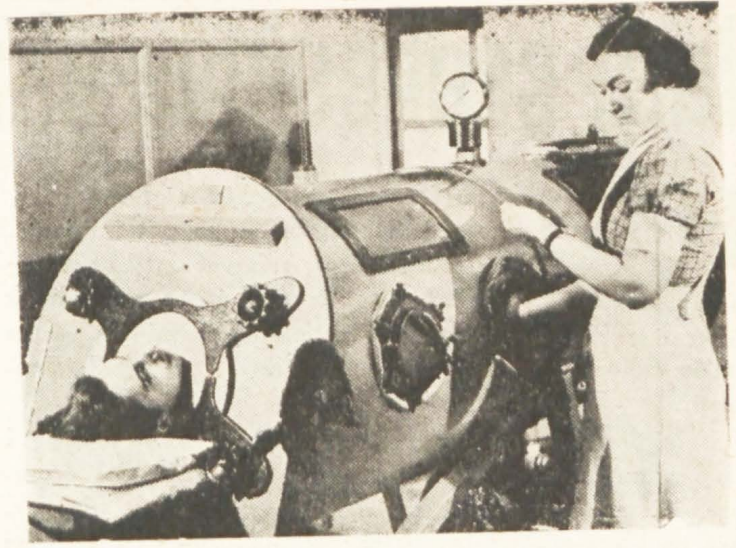
(*) Andokrinoloji iç ifraz anlamına gelmekte olup hormon yapan bezleri göstermek üzere konmuş bir bilim terimidir. Andokrinoloji ise bilim tabiri olmayıp kinâye yolunda sarfedilen bir sözdür. «İçten içe işlenen cinayetler» gibi biranlama gelebilir. (Müte.).

sinde mide ve bağırsak ameliyatlarında ölüm nisbeti pek azalmıştır. Bu gün bu ameliyattan kalkanların çoğu yirmi beş yıl evvel olsaydılar ölürlerd. Barsak tıkanıklığının açılması da, son yirmi beş yıl zarfında, operatörlüğün en büyük ilerlemelerinden birini teşkil etmiştir. Çiftlikte yaşamış olan okuyucular sığırlarda «karın şişmesi» olunca veteriner veya çiftçinin bıçakla hayvanın böğrünü delip gazı kaçırdığını bilirler. Eğer böyle yapılmazsa ölüm muhakkaktır. Bazı anatomik sebepler dolayısıyla bu basit usul insana tatbik edilememektedir. Bu gibi hallerde karını açmak suretiyle yapılan ameliyatlarda ölüm nisbeti yüksektir. Minnesota Üniversitesi cerrahî hocası Profesör Wangenstein 1930 başlangıcında bağırsakların yukarı kısmına kauçuk bir tüb geçirerek daimî süksiyonla üst barsak ve midneyi tıkayan gazleri boşaltmak yolunu buldu. Az sonra Philadelphia tabiplerinden Dr. Miller ve Dr. Abbot uzun bir tüpü ağızdan barsaklara kadar eriştirip barsağı tıkayıp görevini bozan gazleri boşalttılar. Gerek Wangenstein'in kısa tüpü, gerek Miller ve Abbot'ın uzun tüpü bu gün hastalıkları ameliyata hazırlamak ve tedavi için çok işe yaramaktadır. Bunun neticesi olarak, daha bir kaç yıl evveline kadar barsak düğümlemesi ve peritonitler ölecek olan bir çok hasta şimdi kurtulmaktadır.

Akliye alanındaki ilerlemeler de unutulmamalıdır. Viyana doktorlarından Von Jaureg 1918 de, beyin firengisi çeken bir hastanın sıtması tutunca hayli düzeldiğine dikkat etmişti. O zaman onun da hazırlıklı kafası işlemeğe başladı. Beyin firengisine tutulmuş hastalara sıtma aşılanamaz mıydı? Çivinin çiviye sökmesi gibi bir hastalık ötekini iyi edecekti! Bunun tesiri görüldü. Şimdi «sıcak, oda» denen araçlarla firengili hastalarda ateş yükseltilmekte ve sıtma yerine bunlardan faydalanılmaktadır. Viyanada Freud ve yurdumuzda Meyer akıl hastalıklarının sebebini araştırmaya koyuldular: Tedavi bir adım daha ilerledi. Psikozlara karşı şok, yani akılca eksikliği olanların suni ihtilâc ve havale ile tedavisi, 1933 de başladı. Ensülin şoku, metrazol şoku, elektrik şoku hep faydalı çıktılar. Akıl hastalıklarından korunmaya mahsus akıl hıfzısıbhası çok ilerlemiştir. Dıcret ve ruhi düşkünlük hallerinin hafif anestezi ile erkenden tedavisi de yeni buluşmuş bir usuldür. Bütün bu usuller akıl hastanelerinin delileri meydana bırakmamağa mahsus bir vasıta değil, bunların bir çoğunu normal halde hayata atacak, bir şifa müessesesi olmasını sağlamıştır.

Askerî doktor olduğum için tababetin silâhlı kuvvetlere bakımda meydana getirdiği başarıdan gururla bahsetmekliğim tabiidir. İki buçuk yıllık harp müşahade-lerime göre oğlunuzun ve komşunuzun oğlunun askerde mütehasıs eliyle bakıldığını söyleyebilirim. Ordunun sağlığı her zamankinden ve her hangi bir ordunun sağlığından daha iyidir. Buna da şaşmamalıdır. Zira son çeyrek asır zarfında tıp öğretimi Birleşik Devletlerde dünya tarihindeki en yüksek durumuna varmıştır.

Geçen kasımdaki bir demecinde harbiye nezareti müsteşarı Patterson «ordumuzun sıhhiye şubesi her gün, daha bir kaç yıl önce imkânsız sanılan başarılar meydana getirmektedir. Askerî sağlık işlerinde çalışan erkek ve kadınların hüner, bilim ve cesaretlerinin organize edilmesi zihni kabiliyet ve taşıt işlerimizin gelişmesi sayesinde ordumuzun başardığı tıbbî gaza mucizeye yakındır.» demiştir. Müsteşar Patterson'un bildirdiği bu gazâ neye dayanmaktadır? Doktorların bilgi ve hünerleriyle, kan plazmasına, sülfonamidlere, penicillin'e! yaralıların çabucak tedavisi şarttır. D günü (*) yaralananların yüzde seksen

Akciğerleri çalışmadığı için çelik ciğere konmuş bir hastaya hemşire nezareti altında bakılırken.

doksani vurulup düştükten 10 dakika sonra tedavi görmüşlerdir! Yaralanıp da ölmeyenlerin yüzde 97 kadarı hastahane tedavisi görmüş ve kurtulmuştur.

Cerrahî olmıyan hastalıklara ait ölüm nisbetleri keskin bir seyirle düşmüştür. Bunlara ait kat'i ve nihai olamamakla beraber fikir verici mahiyetteki ve mânalı bazı rakkamları şuraya çıkarıyorum: I. inci Cihan Harbinde menenjit yüzde 38 nisbetinde öldürüyordu. İkincisinde bu nisbet yüzde 4 e inmiştir. Zatürre I. inci Cihan Harbinde yüzde 28 nisbetinde öldürüyordu. İkincisinde bu nisbet yüzde 0.7 ye inmiştir. Tüberküloz I. inci Cihan Harbinde yüzde 17.3 nisbetinde öldürüyordu. İkincisinde bu nisbet yüzde 1.8 e inmiştir. Dizanteri I. inci Cihan Harbinde yüzde 1.6 nisbetinde öldürüyordu. İkincisinde bu nisbet yüzde 0.05 e inmiştir.

I inci Cihan Harbinde, cerrahî hastalıklar müstesna, bütün hastalıklardan ölüm nisbeti 1.000 askerde yılda 15.6 idi. II. inci Cihan Harbinde bu nisbet 1000 askerde 0.6 ya inmiştir. I. inci Cihan Harbinde 10.000 kişilik bir tûmende, her yıl, 156 kişi cerrahî olmıyan hastalıklardan ölmekte idi. II. inci Cihan Harbinde bu nisbet, 156 yerine, 6 dır. 8.000.000 askerde, buna dayanarak, bir hesap yaparsak iki yılda 250.000 canın kurtulduğunu anlarız. Eğer şimdiki harp, bu gün yerine, 1918 de yapılmış olsa idi, bir milyonun dörtte biri kadar insan cabadan ölmüş olacaktı. Bu gün bunlar yaşamaktadır! Bu rakkamlar hüvesi hüvesine doğru sayılamazlar, fakat tababetteki ilerlemenin büyüklüğünü göstermektedirler. 1944 Kasımında askerî sıhhiye başkanı «eğer bu harp 1918 deki sıhhi ve tıbbî şartlar içinde yapılırsa idi, yaralılardan 60.000 i bugün ölmüş bulunacak, 9000 i ömrünün sonuna kadar mâlul kalacak, orduda hastalıktan ölüm nisbeti şimdikinden yirmi misli fazla olacak ve sivrisinekli yerlerde sıtma zuhuru yüzde 75 azaltılamıyacaktı» demiştir.

İşte bu sebepler dolayısıyla son yirmi beş yıllık devre tıbbî tedavinin altın çağını teşkil etmektedir. Ben burada tababetin meydana getirdiği neticelerden yalnız bir kaçını saydım. Hepsi bu kadar değildir. «Tıbbî tedavinin altın çağı» ile doktorlar hakkiyle mağrurdurlar ve hastalar bundan çok fayda görmektedirler.

(*) Taarruz veya çıkarma yapmak üzere gizli tutulan gün (Mütte.).

Harb cephesinde akıl hastalıkları tedavisi

HARBİN savaşı kuvvetlerde, hiç şüphesiz irsen istidatlı olanlarda ruhen bir arıza patlak verdirerek, sebep olduğu sinir, ruh ve akıl bozukluklarına Anglo - Sakson dünyası geçen harpte Shell-shock (mermi sarsması) adını vermişti. Bu seferkinde buna **battle exhaustion** (muharebe bitkinliği) denmeğe başlanmıştır.

İngiliz ordusunda böyle muharebe bitkinliğine, yâni harp sahnelerinin şiddeti karşısında, ruhî ve akli buhranlara uğrayanları tedavi eden akliye mütehassısı doktorlara baskıletli sihirbazlar (**trick cyclist**) denmektedir. Askerin işin ucunda aklını kaybetmeğe kadar varabilecek olan böyle bir meseleyi şakaya alması korkunun ne dereceye kadar yok edildiğini göstermesiyle beraber her iki cihan harbinde bu hastalığın tedavisi bakımından meydana gelen farkla da ilgilidir.

I. inci Cihan Harbinde ruhî buhran geçiren askerler üs hastahanelerine gönderilmekte ve bu seyyahat günlerce, hattâ haftalarca sürmekte idi. Şimdiki harpte ise böyleleri bulundukları yerde İlk Yardım Akliye Ekipleri tarafından tedavi edilmektedirler. Bu ekipler tümen kademesinde çalışmaktadırlar. Bu kademedeki tedavi yapmak demek bir kaç günde iyileşebilecek alelâde harp arızalarına bakmak demektir.

Bu halin ruhî bakımdan gayet aşikâr iki kârı vardır. Evvelâ askerın kendini yabancı hissetmesi tehlikesi orta-

dan kalkmış bulunmakta, çünkü tedavi kıtasında, arkadaşları arasında yapılmaktadır. Bu sayede bir kaç gün içinde eski işine gücüne dönmesine mâni olamayacak kadar basit bir arızaya uğradığını kendi de anlar. İkincisi Çarçabuk tedavi dolayısıyla, akliyecilerin «arazların sabitleşmesi» dedikleri fena durumun kolayca önlenmesidir. Bu sayede uğradıkları korku zihinlerine yer edememektedir. Bundan maada muharebe yüzünden ruh sarsıntısına uğramış bir askeri top tüfek sesinden uzak bırakmamanın faydası vardır. Harp hattının gürültüsünden üs bölgesinin sessizliğine birden bire geçmekteki değişiklik pek büyüktür. O zaman insan kendini bambaşka bir âlemde bulmakta ve gerisin geriye dönmek zor gelmektedir. Tümen kademesindeki asker kendi kıtasının top sesleri içindedir. Bunun kendine fena gelmediği ve zihniye dokunmadığı aşikârdır. Kendi topçusunun sesi askere tabii ve hattâ iyi gelir.

Muharebe bitkinliği en çok piyadelerde görülmektedir. Modern harbin inanılmaz derecedeki yorgunluk ve gürültüsüne uzun müdet, aynı kesimde, dayanmağa en ziyade piyadeler mecburdurlar. Ateş hattının sık sık ötesine berisine gönderilen ve hücum bitince cepheden geri alınan tank kıtaları eratında ise bu hal az görülmektedir. Mevzi harbinde, askerın şiddetle döğüşmesine rağmen ortaya bir kazanç çıkmaması hallerinde ruhî sarsıntı buhranları hiç şüphesiz artmaktadırlar. Halbuki bir yarma hareketi başarıldımı kuvvei mâneviye pek yükselmekte ve asker arasında akliye vakaları âdeta sıfıra inmektedir.

Muharebe bitkinliği askerde bir kaç türlü arıza husule getirmektedir. En çok görülen araz böyle bir buhran geçirenlerin doğru yürüyememeleri veya ellerini kıpırdatmadan tutamamaları ve yahut kolunda, bacağında veya yüz adalelerinde ispazmotik ürpermeler, teprenmeler olmasıdır. Daha şiddetli ve kötü hallerde askerın konuşmadığı, söyleneni anlamadığı ve yanı başında olan biteni anlayamayacak derecede şaşkınlığa düştüğü de görülür.

Bunların hepsi, belki de büyük yorgunluk hallerinde en yüksek derecesini bulan şiddetli heyecanların meydana getirdiği ruhî sarsıntılardan olmaktadır. Böyle bir sarsıntı - ekseriya bir arkadaşın ölümü - dayanılamıyacak ve kabul edilemeyecek kadar güç ve ağır gelebilir. Bu olayın ruha işlemesi bir çok tepkilere yol açmaktadır. Reichsvold muharebesinde, bir hayli gündür bir düziye savaşa girmiş, bir İngiliz askeri de bulunmakta idi. Hizmet ettiği takımdaki arkadaşları birer birer öterek esas kıtasından ancak beş kişi kalmıştı. Kendi de sabah, dar bir yoldan orman içine gidecek olan, bir devriye kıtasına verilmişti. Ormana girince karşıdan bir tüfek ateşi başladı. Asker ateşin istikametini tâyin etmişti. Kendi de ağaçların arasına ateş edince, yeşil ve kahve rengi elbise ile kendini muhite uydurmuş olan, düşman eri düştü. Fakat asker ölü Almanın yanına varınca bunun bir kadın olduğunu gördü.

Bu son dehşet hadisesi, bütün medeniyet düşüncesinin bu derece inkârı kendi eliyle bir kadını öldürmenin ve bir çok arkadaşlarını bu kadının öldürmüş olması ihtimalinin verdiği azap pek ağırdı. Asker oracıkta bir baygınlık geçirdi. Kendine gelmesi de ancak doktorlara derdini anlatmasıyla kabil oldu.

Akliyecilerin güttükleri amaç da hastalara, bir şey saklamamak üzere, dertlerini döktürmek, başlarına ne

Amerikan askerî hemşirelerinden biri, harp esnasında, zaptolunan Pasifik adalarından birinde bir japon çocuğuna süt veriyor.

geldiğini, ruhlarının derinliğine gömülüp buhrana sebep olan âmili kendilerine anlattırmaktır. Böyle bir dert ve gam bir kere sîneden dışarı çıktımı hasta da yarı yarıya iyileşmiş demektir.

Muharebe bitkinliğine uğramış bir askerin baş ihtiyacı uyku, rüyasız bir uykudur. Tümenin muharebe bitkinliği bakım merkezine getirilince hasta böyle bir uykuya kavuşur. Burası ateş hattından en çok iki saat geride olup akliye ekibi burada çalışır. Burada hastaya üç günlük uyku temin eden ilâçlar verilmektedir. Bu müddet esnasında hasta ancak yemek yemek üzere uyanmakta ve sonra yine uyumaktadır.

Ekseriya üç günlük uyku hastayı iyi etmekte ve iki gün sonra asker kıtasına gönderilmektedir. Fakat ruhi buhran daha derinse hastaya sade uyutucu değil, kendini telkin kabulüne istidatlı hale getirir bir ilâç da verilmektedir. İlmî tabirile ipnotik madde denen bu ilâca askerler «Cöngl suyu» adını vermişlerdir. Bu ilâcın tesiriyle hasta harpte uğradığı ruhi sarsıntıya karşı kalkınabilmekte yâni ilmî deyişle «abreaksiyon» yapmaktadır. Bu hal yine derdini dökerek ruhi sarsıntı sebebinin kendinden atmasıyla olmaktadır. Abreaksiyon ya bir seferlik tedavi ile meydana getirilmekte ve yahut haftalarca zaman istemekte fakat nihayet doktor hastaFnın derdini anlamaktadır.

İlk yardım ekiplerinde yapılabilecek tedaviden fazlasına muhtaç olanların gönderildikleri bir İngiliz üs akliye hastahanesi hemşirelerinden birinin anlattığına göre hastalar ipnotik ilâcın tesiri altında iken ekseriya bir ad söyleyerek sayıklamaktadırlar. Hemşire «joe, joe diyorlar. Joe'yi bulmağa gitmek istiyorlar. O vakit biz joe nerede?» diyorduk. Sonra onlar yavaş yavaş başlarından geçeni anlatmağa başlarlar ve müthiş dertlerini dökünce ferahlarlar» demiştir.

Bu özel hastahane 1944 haziranında Normandiya'ya çıkarak İngiliz kıtalarıyla birlikte bütün Fransayı dolaşmıştır. Hastahaneye bin kadar hasta alınabiliyordu. Tedavinin esası, burada da, ilk yardım ekiplerindeki gibi aynıdır: uyku, başından geçeni anlatmağa teşvik, normal hayata bir ayak evvel dönebilmek için her yolda telkin. Bundan ötürü hastalara, ayağa kalkıp yürüyecek hale gelince, derhal hâki renkli üniformaları giydirilmekte ve mavi renkli hastahane kıyafeti mümkün olduğu kadar az taşınmaktadır. Günlerini nasıl geçirecekleri de en son dakikasına kadar düzenlenmiştir: Beden idmanları, kitap okumak, film seyretmek. Her şeyden ziyade ehemmiyet verilen şey de el işleri yapmalarıdır. Tdavinin bu kısmına zihni başka tarafa çekme tedavisi (diversional therapy) denmektedir. Bu sayede hasta hareketlerini teksif ve kontrol etmeği öğrenmekte, el hünerinden gurur duymakta ve bu esnada gamı tasası dağılmaktadır.

Hastahannede üç Kızılhaç çalışıcısı zihni başka tarafa çekme tedavisi işlerini organize etmekte idiler. Bunlar büyük ve aydınlık bir odada çiçekler, resimler ve kitap dolu raflar arasında görevlerini yapmakta idiler. Hastalar bu salondaki masalara oturarak kilim, el çantası, işlemeli masa örtüleri gibi işler yapmakta idiler. Bunları gören bir muhabir bu işleri pek iyi yaptığını söylemektedir.

Hastalardan çoğu bu işleri nasıl olup da bu kadar güzel yaptıklarına kendileri de şaşmaktadır. Her kadın, hele insanı gam basmışken, ne güzel dikiş dikildiğini ve iş işlendiğini pek güzel bilir. Fakat erkekler bunu ancak deneyince anlamaktadırlar. İlk önceleri dikiş işinin başına oturmak tabiatıyla tuhaflarına gitmişti. Zaten kendilerini buna zorlayan da yoktu. Yalnız, Kızılhaçın işçi kızlarının anlattığına göre, bir iki gün sonra teker teker gelecek yapılacak iş aramağa başlamışlardır. O zaman onlara kolay işler verildi ve bu hal güvenlerini arttırdı. Az zamanda kendi başlarına bile bazı şekiller çıkarmağa başladılar. Bir muhabir kilim üstüne, ortası boydan boya ok-

New-York hastanesinde bir hastaya fizyo-terapi tatbikiyle meşgul bir hemşire.

la delinmiş, kanayan bir kocaman yürek resmi işleyen bir hastadan bahsediyor... Bunun altına asker bir sıra haç dizmiş ve «seni seviyorum» diye yazmıştı.

Hastalar karıları ve çocukları için bir takım hediyelik eşya hazırlamaktan pek hoşlanıyorlardı. Kızılhaç bunları itina ile ambalaj yaparak bildirilen adreslere gönderiyordu. Üst katta bir de perspektif atelyesi vardı. Perspektif uçakların yuvarlak pencerelerine takmakta kullanılan şeffaf ve plâstik bir materyeldir. Bu, hayret değer bir maddedir. Sert halde iken madeni eşya gibi delmek ve testere ile biçmek kabildir. Isıtılınca yumuşar, o vakit kalıptan kalıba sokulması mümkün olur. Askerler bununla bilezik, broş, taş yerine diş fırçalarının ucundan kesilmiş parçalarla bezedikleri yüzükler ve cigara kutuları gibi cidden nefis şeyler yapmakta idiler. Bu işleri onlara öğreten adam da hastahanenin eski hastalarından bir onbaşı olup öğretim işinde pek ciddi idi. Çünkü kendi akıl ve ruhunun normal duruma gelmesindeki başlıca âminin kendini el işlerine vermek ve bir eser meydana getirmek zevki olduğunu iyice anlamıştı.

Hararetle çalışan bu insanları görenler bir kaç hafta evvel yürüyemez, konuşamaz, sağmı ölümü olduklarını kendileri de bilmez halde yatağa düşmüş hastalar olduklarına güç inanırlardı.

Hastalar taburcu edilmezden önce dahiliye ve akliye mütehassısları tarafından iyice muayene edilerek kendilerine, hangi işte çalıştırılacaklarını ve hangisinde çalıştırılmıyacaklarını gösteren bir kart verilmekte idi. Bir muhabir böyle bir askerin kartına «şoförlük edemez, kapalı yerde uzun müddet çalıştırılmaz, kendine açık havada görülecek bir iş verilmelidir.» diye yazıldığını görmüştür. Bazılarının kartlarında da fazla gürültüye dayanamıyacakları, çok dikkat ister bir işte çalıştırılmıyacakları gibi kayıtlar vardı. Bu kartlar sayesinde her askere kıtasında kendine en uygun işlere verilmektedir. Vakide daha ziyade iyileşirse hastalanmazdan evvelki görevine de verilir. Sayıları yüzleri aşan harp bitkinliği hastalarının üçte ikisi, tedavi sayesinde, tamamiyle iyileşmişlerdir.

Bu harpte hemşireler nasıl yetiştirildiler

II inci Cihan Harbinde Amerikadan Avrupa cephesine gönderilen kuru plazma (yaralıları kan vermeğe yarayan madde) paketleri Amerikan Kızılhaç mensupları tarafından kontrol edilirken.

B U harbin genç erkeklerin harbi olduğu ne derece doğru ise genç kadınların büyük hizmetler gördükleri bir savaş olduğu da o kadar doğrudur. Hele harbin başlangıcından Anglo-Sakson kadınları deniz aşırı harp bölgelerinde pek faal işler görmüşlerdir. Hasta bakıcılık da bunlardan biridir. Bu işin beden kabiliyetine ne derece bağlı olduğu malumdur. Bundan ötürü Amerika Birleşik Devletlerinde, yurd severlik duygusunun hemşireleri tahammül edilmez güçlüklerle katlandırılmasından korkularak, ordu ve donanma hemşireleri yaş had-dine tâbi tutulmuştu. Bu da orduda 45, donanmada 40 yaşları idi.

Amerika Kızılhaçının hemşire kayıt bürosu memuru hasta bakıcılık için tehâlükle müracaat eden yaşlı kadınlara «çok müteessifim, fakat tâlimat böyle, sizi alamyız» demek zorunda kalmıştı. Tâlimatın pek akıllıca hazırlanmış olduğunu hemşireleri hemşire okulu hastanesinin duvarları dışındaki işe göre yetiştirmek üzere yapılan sertleştirme programı isbat etmiştir.

Amerika ordusu hemşire teşkilâtı (Army Nurse Corps) müdür muavini olan ve kendisi de beden kabiliyetine örnek teşkil eden yüzbaşı bayan Kattlene H. Atto Vaşington'daki bir mülâkatta şöyle demişti: «Hemşireler, harp ödevlerine iyice hazırlanmak ba-

kımından, bir ay kıtada çalıştırılmalıdır. Bu bakımdan da sıkı işlere alışmış orta yaşlı bir kadın yirmi yaşındaki nârin bir kızdan daha elverişlidir. Mamafih umumiyet itibariyle yaşlı kadınları sivil hastanelerde çalıştırıp genç hemşireleri cepheye götürmek daha uygun olur. Bu da kimsenin canını sıkmamalıdır. Çünkü bu işlerin ikisi de aynı derecede önemlidir.»

Amerika ordusundaki hemşirelerin ortalama yaşları 26'dır. Keza ordu hemşire teşkilâtı erkânından bulunan yüzbaşı bayan Edna B. Groppe da şu kanaatte bulunmuştur: «Yaşın büyük bir engel teşkil edeceğini sanmıyorum. Bir genç kızın da atlet yapılı olmak dolayısıyla deniz aşırı hizmetin zahmetlerine dayanabileceğine de hükmedemem. Kadında, cephede hemşirelik etmenin gerektirdiği zahmetlere katlanacak irade ve azim bulunup sağlığı da yerinde ise dayanacak kabiliyetim var mı yok mu diye hiç düşünmemelidir.»

Yüzbaşı Groppe ile Kentucky manevralarında bulunan elli iki hemşireden üç tanesi kırk yaşında bulunmakla beraber bu kadınlar 22 - 23 yaşındaki hemşirelerden aşağı kalmamışlardır. İş hususunda elverişlilik teşkil etmek bakımından ağırlık ve boy değişiklikleri yaştan ziyade önemlidir.

Yüzbaşı bayan «Kısa boylu ve etine dolgun kızlar yürüyüşlerde diğer

arkadaşlarına ayak uydurmakta güçlük çekmektedirler, fakat molalarda kendilerini toplamaktadırlar. Manevralarda hepimiz kalaslar üzerinde sel yataklarından aşmak, yağmur çamur içinde yürümek, sahici mermi ateşi altında sürüklenmek gibi vaktiyle hiç de yapmadığımız şeyleri yaptık. Her hemşire başında tulga (miğfer) taşımakta olup bunun ağırlığı iki kiloya yakındı. Bundan mada ilk yardım araçlarını havi bir palaska ve harp meydanında olacağı üzere bir de mat-ra taşıyordu. Hastane ödevlerini görmek üzere de sabahleyin saat 5.30'da kalkıyordu» demiştir.

Massachussetti'deki Edwards kampındaki düşman bölgesine sızıntı şeklinde girme (infiltration) tâliminde ilk bulunan kadınlar ora hastanesine mensup yetmiş hemşire olmuştur. Bunlar, 300 kadem boyundaki, harp sahasını tanzimle meşgul askerleri seyretmekte idiler. Askerlerin ağaç kütükleri ve kalaslar dolu, siper ve oyuklarla göz göz olmuş ve tel örgü çekilmiş bölgede yata kalka ilerleyişlerine bakıyorlardı. O zaman askerler kendilerine «siz de bu işi yapabilir misiniz?» dediler. Hemşireler bir ağızdan «evet» dediler ve askerlere katıldılar.

Artık hemşireler de yüzü koyun yatarak makineli tüfeğin baraj ateşi ve dinamit patlamaları altında beklemeye başladılar. Yerden ancak 75 santimetre yukarıdan geçen sahici mermiler vızıldıyarak ağaçlara çarpıyor, patlayan dinamitler ise yüzlerce metre öteye kadar etrafı toz toprak tufanına boğuyordu. Saha kenarında bulunan eski askerlerin «baraj ateşi altında sınırları bozulmadan ancak birinci sınıf erat ilerleyebilir» dedikleri duyuluyordu. On beş dakikalık ateş ve patlayıcı madde konsantrasyonu bittiği vakit yetmiş hemşire birinci sınıf erat ayarında olduklarını isbat etmişlerdi. Karşılıklı cepheler arasında bulunup gösterdiği ölüm tehlikesinden ötürü «sahipsiz arazi = no man's land» denen sahayı isteri nöbetine tutulmadan ve korku eseri göstermeden geçmişlerdi. Kendileri buna «tahsilimizin diğer bir safhası» diyorlardı. Toza toprağa battıkları halde tatlı tatlı gülüyorlar, saçlarının başlarının haline bakıp birbirleriyle alay ediyorlardı.

Altıncı askerlik dairesinde askere yeni alınan bütün hemşireler Wiconsin'deki McCoy kampında iki ay kalarak hava savunması hakkındaki esasları öğrenmekte idiler. Buna ait

talimde uzun bir yol boyundaki çam ağaçları arasında, ağustos sıcaklığında beş millik bir yürüyüş yapan, tabip ve erat kolunun başında hemşireler çalılar arasına gönderilerek tepelerinden geçmekte olan uçakların attıkları zararsız «bomba» veya kum torbalarını aramakta idiler. Gazdan korunma talimlerinde ise hepsi gaz meskesi takıyorlardı.

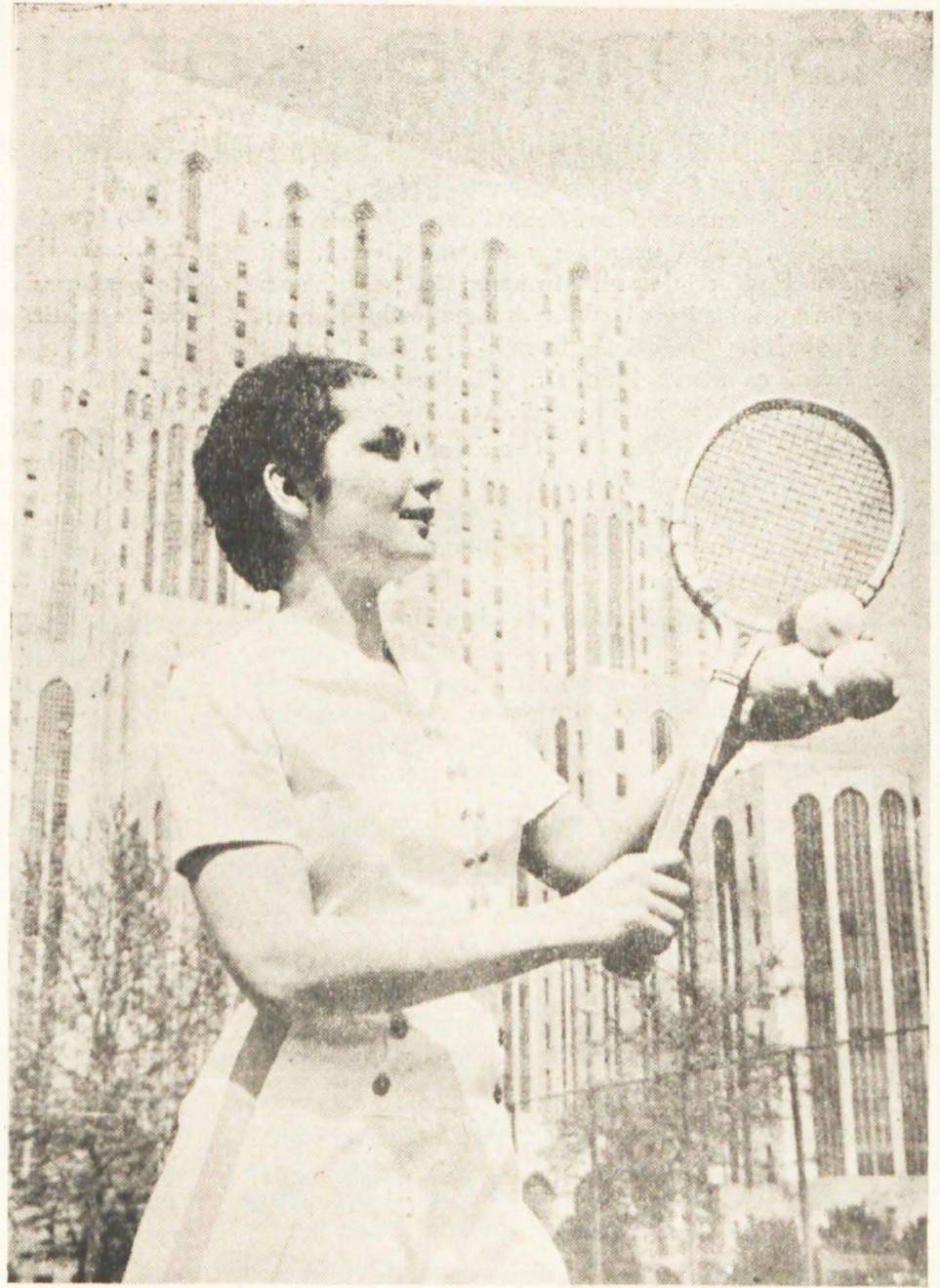
Bu yürüyüşe iştirak etmiş bulunan hastane komutanı albay D. L. Robson «bu çeşit talimlerden muazzam faydalar elde ediyoruz, demıştır. Realist bir talimin ne kadar lüzumlu olduğunu herkes bu sayede anlamış oluyor. Bir bomba benim o kadar yakınımı düşütü ki eğer sahici olsaydı, işim bitmişti»

Avrupa ve Asyada da döğüşmek üzere 200.000 e yakın asker yetiştiren Çöl talim merkezinin hastaneleri California'nın muhtelif bölgelerinde bulunmakta idi. Bu bölgelerin memleketin en zorlu yerleri olmsana rağmen meh hemşireler manevralara pek başarı ile iştirak etmişlerdir. Talim merkezinde hemşirelerin müdürü olan binbaşı Nola Forrest, Young kapmındaki, sızıntı tarzında düşman arazisine girmek taliminde bir hemşirenin yedi dakikada 25 metreye yakın yol almak suretiyle rekor kırdığını bildirmiştir.

Binbaşı Forrest «pek sıcak bölgelerin bazılarında jimnastik yapmak için saat 5.45 de kalkmak gerekiyordu, demıştır, gündüzleri sıcakın 130 derece Fahrenheit'i bulduğu oluyordu. Bereket versin ki rütubet azdı da tahammül etmek kabil oluyordu. Saha çalılar, kaktüsler, yer yer her çeşit yılan ve sair zehirli sürünücü hayvanlarla dolu idi. Büyü, akrep ve benzerleri de eksik olmuyordu. Saat altıdan onaltıya kadar süren kum fırtınaları da sık görülürdü. Rüzgâr öyle şiddetle esiyordu ki insan, derisinde, küçük mermiler çarpıyor sanırdı. Çadırlar uçuyor ve her şeyi kalın bir kum tabakası örtüyordu. Öyle ki temiz pak bir hastane kurmağa imkân yoktu».

Sahra hastaneleri hemşireleri çadırlarda yaşamış, yemiş ve çalışmışlardır. Bu hastanelerin bir yerden bir yere çabucak kaldırılmaları icap ettiğinden sabit duş tertibatı da yoktur. Bundan ötürü hemşireler büyük, galvanize çamaşır teknelerinde veya sair elde mevcut kaplarda banyo etmekte idiler. Hemşireler kaput, postal giymişler ve başlarına tulga takmışlardır.

Bu hastanelerden birinde bir doktorun eldeki vesaitle yaptığı maharetli bir ameliyathane tertibatı vardı. Bunun esas ameliyathane çadırı içinde müslinden yapılmış paravana- larla ışığı inkisâr ettirmek ve tozların yolunu kesmekti. Bu sayede ameliyat-

New-York Hastanesinin doktor ve memurlarına mahsus tenis sahasında oyun oynayan bir öğrenci hemşire.

hane ikiye bölünerek aradaki yerde el yıkanıp fırçalanıyordu. Bütün bu tesisatı sekiz dakikada kurmak veya kaldırmak mümkündü. Hemşireler hastaneleriyle cidden mağrurdular.

İngiltere'deki Amerikan Merkez Okulundan alınan haberlere göre otuz tane amerikan baş hemşiresi acemi erat talimine mahsus hemen her şeyi yapmış ve öğrenmişlerdi. Okul müdiresi Baltimore'dan teğmen Ruth Momberger idi. Fakat derslerden çoğunu merkezin öğretmenleri veya öğretim işleriyle meşgul tabibler vermekte idiler. Yangın söndürme dersinde hemşireler tulumla kullanmak, duman dağıtıcı cihazları işletmek usullerini öğreniyorlar ve sonra kendileri bunları deniyorlardı. Hemşirelere askerî nizamda yürüyerek yaya talimleri de yapmışlardır.

Hemşirelere, deniz aşırı hizmetlerine gitmezden evvel, beden dayanıklılığı temin eden idmanlar yaptırmak

askerî makamlarca lüzumlu görülmüş- tü. Boşaltma ve sahra sağlık hizmetine gidecek hemşirelerin 176 saatlik bir talim devresi geçirmeleri isteniyordu. Hemşireler yanaşık nizam talimini, yürüyüş ve eşyasını taşımak idmanlarından mada askerî terbiye ve merasim icaplarını da öğrenmişler, askerî mekanizmada kendilerine düşen rolü daha iyi kavramışlardır. Hasta bakıcılık tekniğini de askerî bir hastanede, kendine has usullerle, öğrenmişlerdir. Kendilerini kimya harbine, hava tehlikesine, paraşüt kitalarına ve motörlü vasıtaların hücumlarına karşı nasıl koruyacaklarını öğrenmek üzere dersler almışlardır. Suların kirlenmesine, tropikal mmeleketlerde ilaçların nasıl kullanılacağına, alışkın olmadıklar şartlarda nasıl çalışacaklarına dair kendilerine bilgi verilmiştir.

Amerikada Michigan gölü yakınlarında açılan bir hemşire yetiştirme

Sıtmaya karşı petrol (*)

Püskürme, böcek kaçırmaya ve enseksid maddelerin esas unsurunu teşkil eden petrol rahat kaçırarak böceklerle karşı harp açmış bulunuyor

AMERİKA kıtaları Guadalcanal'dan Japon ana-yurduna doğru uzun bir asma merdiven teşkil eden Pasifik adalarına tırmanmağa başladıkları vakit karşılarına iki düşman çıkmış bulunuyordu. Bunlardan biri Japonlardı. Diğer de havayı sulp cisim haline getirmişe benzeyen böcek bulutları. Gündüz sinekler ve Culex cinsi sivrisinekler kıtaların görmesini güçleştiriyor, karanlık basınca da daha küçük fakat daha tehlikeli olup Anopheles adını taşıyan sivrisinekler otlardan çıkıp vızıldamağa başlıyorlardı. Bir Amerikalıyı Culex sokacak olursa kanına dang hastalığı mikrobunu dökmekte ve insan her bir kemiğinde bir testere gıcırıyor gibi olmakta idi. Anopheles ise tek hücreli sıtma parazitini insana bulaştırmaktadır ki bu da kurbanını hem bir fundalık yangınına hem de Dakota'nın kar tipisine tutulmuş gibi bir hale düşündür. Dang ve sıtmanın öldürmeleri esas olmamakla beraber, ikisi de insanı yatağa düşürür ve işinden gücünden ederler.

Bugünkü harpte petrolde eritilen DDT mahlûlü elimize sivrisineklere karşı yeni ve yok edici bir silâh vermiş bulunuyor. Ordu uçaklarına basit bir püskürtme cihazı takılarak ve Pasifik adalarından çoğunun üstünde, hafif rüzgârlı bir havada, ağaçların tepesine kadar alçaktan geçmek üzere uçurtulmuşlardır. Bunlar DDT mahlûlü püskürtüyorlar ve hafif rüzgâr da bu maddeyi 40 kadem genişliğinde bir şerit halinde yayıyordu. Uçağın çayırda koşan bir insan gibi şuraya buraya seğırtmesi sayesinde adaya baştan aşağı püskürme yapıyor ve canlı böcek bırakılmıyordu. Öyle ki bugün bu adalardan birine gidecek olursanız orada üs tutmuş olan Amerikalılar size «Pasifiğin en sağlıklı adasını ele geçirdik» diyeceklerdir.

(*) The Lamp, June 1945 den tercüme.

Mevzii böcek çeşitleri bittabi adadan adaya farketmektedir. Bazı adalar Anopheles'e lânet okudukları halde bazılarında bu böcek yoktur. Bazı adalar oldukça medenileşmiştir. Kahve rengi tarlaları ve sedef gibi beyaz yolları vardır. Bazıları mavi pasifik üstünde yükselen cöngl kaplı yerlerdir.

Tipik bir Hindistan cevizi adası, Amerikalılar ilk ayak bastıkları vakit, sıcağı tütme ve içinde böcekler kaynaşmakta idi. Sivrisineklere karşı iradeniz hükmetse de tatarcık soktuğu vakit kaşınamazlık edemezsiniz. Buralarda insan sıtma, kaşıntılı lekeli humma, dizanteri, ankilostom, Yaws ve akıl fikir ermez derecede çeşitli deri hastalıklarına yakalanmak tehlikesine mâruzdur. Kıtalar ise on adım ilerlerindeki arkadaşlarını bile farketmiyecek kadar sık cöngller içinde Japonlarla savaştıkları sırada K tayını ile yaşamakta ve klorlanmış bataklık suyu içmekte idiler.

Bu haşerat yuvası içinde bazı yaylalık yerlerde asfalt yollar açılmış ve sanayi şehirleri kurulmuştur. Krfezlerde yük gemileri bulunmakta ve dağ demiryolları bunlardaki emtiayı yüksek yerlere çıkarmaktadır.

Gölge versin diye bırakılan 100 - 200 kadem yüksekliğindeki birkaç ağaç müstesna olmak üzere bir vakitler içine adım atmak kabil olmayan cöngl şimdi tepelerden sökülüş ve ta ufka kadar sürülmüşür. İçinde halâ eski Japon garnizonundan bir kaç kişi bulunmakta ve vakit vakit sefil ve perişan bir halde ele geçirilmektedirler. Ne yerlilerin Japonlar cönglde iyi döğüşürler ama Amerikalıların önünden cöngl de kaçıyor demelerine, ne de Amerikalıların «adamız Pasifiğin en sağlıklı yeridir» demesine şaşmamalıdır.

Yer yer değişiklikler göstermekle beraber Çin, Hindistan, İran, Balkanlar, Kuzey Afrika, Sicilya ve İtalya

merkezi, kendi başına, 900 hemşire yetiştirmeğe elverişli bulunuyordu ve 200 yataklı hastanesi vardı. Muhtelif askerî dairelerde bunlardan daha bir çoğu açılmıştır.

Deniz aşırı askerî hizmete gitmek isteyen hemşireler, umumiyetle beden kabiliyeti şartlarını haiz iseler, kendilerine müsaade veriliyordu. Fakat harp bölgesine gönderilmezden önce bazan bir yıl kadar askerî hastanelerde çalışmakta ve deniz aşırı askerî hizmet için hemşireye ihtiyaç olduğu bildirilince gönderilmekte idiler.

Hemşirelerin askerlik öğrenmek için tabî tutuldukları yetiştirme usullerine «kita kursu» veya «muharebe okulu» ve yahut «savaş okulu» denmekte olup buralarda hemşirelere münakale siperleri ve tilki dedikleri kazmak, ateş altında gerekli şekilde hareket etmek gibi, her iyi askerin bilmesi lâzım olan, şeyler öğretiliyordu.

New-York Hastanesinde öğrenci hemşirelere âlet sterilizasyonu dersi verilirken..

gibi sıtmanın andemik olduğu her yer hakkında aynı hikâyeyi tekrar edebiliriz. Lekeli humma, veba, kolera, tifus, ve dizanteri gibi menhûs biraderleriyle birlikte sıtma birçok harplerin neticesine Generallerden ziyade müessir olmuştur. Eğer ordu ve donanma tıbbî teşkilâtının elinde, hastalık bulaştıran böceklerle karşı, hayret verici derecede başarı ile kullanılan yeni silâhlar bulunmasa idi aynı hal, bugün de, kolayca tekerlür edecekti.

Böcekle mücadelede esas unsur daima petrol olmuştur. Petrol birikinti ve durgun sularda, havuzlara hatta Hindistan cevizi kabuklarına biriken yağmur sularına, Anopheles sivrisineği sürfelerinin barınabileceği her yere pülverisasyon yapmağa yaramaktadır. Kaşıntılı lekeli humma (Avrupadaki salgın lekeli hummanın aynı değildir) bulaştıran mitleri, yeni temizlenmiş toprak üzerinde yok etmek için, petrolde eritilmiş kimya maddeleri pülverize edilmektedir. Sinek sürülerini azaltmak için de havaya petrol püskürtülür.

Bu hususta petrolün her çeşiti işe yarar? Petrol sivrisinek sürfelerini çok öldürür. Durgun suya birkaç damla damlattınız mı suyun üstünü ince bir zar gibi kaplar ve hiç sürfenin nefes almasına müsaade etmez.

Bu harpte petrol yeni bulunan DDT maddesi gibi başarıları teatral mahiyette bulunan ve nerde ise sihir derecesine varan bir ilâci püskürtmekte kullanılmıştır.

DDT böcek zehirleri arasında en kudretlisidir. Tesiri kendini ağır göstermekte fakat muhakkak ölüm getirmekte olup bir sivrisineği tedrici surette öldürmesi için 12 saat zaman ister. Sade ev içinde değil kırdaki bayırda da tesirlidir, çünkü suda erimez ve yağmurla, kolayca, akıp gitmez. Üç hafta kadar yağmurda kalsa bile dayanır. Bina içinde ise kolayca tebahhur etmediğinden tesiri üç ay kadar kalır. Hemen hemen renksiz ve pratik bakımdan kokusuz billûrlar halinde bulunan DDT 1874 tarihinde Almanya'da keşfedilmiş, böcek öldürücü hassası 194 da İsviçrede ve 1943 de Birleşik Devletlerde tesbit edilmiştir. Birleşik Devletler ordusu 1942 de bu madde ile çalışmağa başlamış olup halen püskürme veya toz halinde kullanılmaktadır. Standard Oil Company'nin bir şubesi olan Stanco Inc'in yaptığı püskürme mahlûlünde DDT, erime kabiliyetini arttıran diğer maddelerle birlikte, petrolde eritilmektedir.

Fakat müessir de olsa, hastalık bulaştıran böceklerle karşı, tek bir savunma hattı maksada yetmez. Diğer savunma vasıtaları peçe, cibinlik ve tatbik tarzı tropiklerde hizmet edecek herkese öğretilen böcek kaçıncı maddelerdir.

New-York hastanesinin diyet mutfağında öğrenci hemşirelere özel perhîz yemekleri hazırlanması öğretiliyor.

New-York Hastanesinde öğrenci hemşireler tabii büyüklükteki mankenler üzerinde yatak bakımı tatbikatı yapıyorlar.

Bir zamanlar sivrisineği kaçırmakta kullanılan maddede saf dimethyl phtalate'den ibaretti. 1929 da Stanco bunun patentini almış ve ticarete, «Flit, böcek kaçıncı losyon» adıyla çıkarmıştı. Stanco harbin devamı müddetince hükûmet için hazırlanan bütün dimethyl phtalate paketleri üzerindeki patent hakkından vazgeçmiştir.

Ticarete bulunan ve hassaları kokularından gelen diğer bazı böcek kaçıncı maddelerin zıddına methyl phtalate hemen hemen kokusuzdur. Yalnız tadı acıdır ve sivrisineği bu yüzden kaçıncı. Orduda bu madde Anopheles sivrisineklerine karşı mükemmel bir kaçıncı vasıta addedilmektedir. Halen orduda böcek kaçıncı müstahzarların umumî formülüne methyl phtalate'dan mâda petrolden çıkarılmıyan iki madde daha girmektedir. Bunlardan biri sarı humma bulaştıran Aedes aegypti'ye karşı pek müessirdir. Diğer sivrisineklere karşı az tesirli olmakla beraber bazı çeşit sokucu sineklere çok tesirlidir.

Ordu bu umumî böcek kaçıncı maddeden yüksek miktarda kullanılmaktadır. Bu, açık renkli koyu bir su halinde olup sıtma muntırlarında sivrisineklerin faaliyete geçtikleri akşam vakti ellere, boyuna, ayak bileklerine birkaç damlası sürülüp gömlek yenleri aşağı indirilir ve uzun pantolon giyilir. Bir defalık tatbik dört saat müddetle tesirini muhafaza etmekte ve şurada burada veyahut çadır altında kalacaklar için elzem bulunmaktadır. Mayı iki ounce'lık şişelerde bulunmakta ve ordu kıtalarına bunu muntazam tepochisat, uçakçılara ise karaya indikleri zaman kullanacakları vesait meyânında vermektedir.

Diğer bir savunma vasıtası da herkese verilmek üzere dağıtılan ve aerosol bombası denen tazyikli aerosoldur. «Aerosol» fizikoşimide pus veya sisi göstermek üzere kullanılan bir termdir. Aerosol bombasından husule gelen sis zerrecikleri o kadar küçüktür ki havada bir saat kalmakta ve yere indiği vakit her tarafı kaplıyarak, pülverizyon zerreciklerinde görülen, boşluklara meydan vermemektedir. Bomba sağlam bir çelik silindirden ibaret olup içine pyrethrum ve susam yağı doldurulmuştur. Bu mahlût tek başına bulunan pyrethrum'dan daha öldürücüdür. Sebebini de kimse bilmiyor. Çünkü susam yağının Hindistan ve diğer tropikal memleketlerde zeytinyağı gibi kullanılır.

Pyrethrum ticaretteki en iyi tanınan ensektisidlerden biridir. 1920 tarihlerinde Stanco'nun Flit yapmasından beri pyrethrum'un kullanılması gittikçe artmaktadır. Bu madde insanlara dokunmamakla beraber böceklerle sinir

New-York hastanesi kitaplığının bir köşesinde okumakla meşgul öğrenci hemşireler.

zehiri şeklinde tesir eder. Bunun müessir unsuru olan pyrethrin krizantemler fasilesinden bir nebat olan pyrethrum çiçeğinden çıkarılmaktadır. 1930 da Doğu Afrikadaki Kenya sömürgesi bunu istihsale başlayıncaya kadar baş ihracatçısı Japonya idi. Pyrethrin açık sarı renkli ve hoş kokulu bir madde olup kuru çiçekten çıkarılmaktadır. Bundan sonra aerosol bombası yapmak üzere pyrethrin petrolde eritilir. Fakat bombanın içindeki en ince konbinezon bu maddelerin Freon ile birleştirilmesidir. Freon zehirsiz ve ateş almaz bir gaz olup müteveffa Dr. Thomas Midgley, Jr., tarafından soğuk hava tesistatında ve oda havalarının tanzim tertibatında kullanılmak üzere imal edilmiştir.

Stanco'nun yaptığı terkipte Freon bombaya tazyik altındaki bir mayı olarak konmakta ve oda hararetinde tebahhur etmemesi ancak bombanın cidarları sayesinde önlenmektedir. Bombanın valvı açılınca Freon süratle, gaz halinde, ortalığa yayılmakta ve pyrethrin ile susam yağını da küçücük zerrelere haline getirmektedir. Her seferde valvı, odanın büyüklüğüne göre, bir kaç saniye açık bırakmak maksada yeter. Baraka ve yemekhanelerde valvı sekiz saniye açık bırakmakla koca bir odayı doldurup içinde bütün açık yerleri kaplayacak kadar ensektisid püskürme kabildir. Dışarıda ise akşam vakti üç saniyelik ve saat birde yine üç saniyelik püskürme ile küçük bir çadırda sabaha kadar rahat etmek kabildir.

Daimî üsler kurulan yerlerde daha esaslı tedbirlere ihtiyaç vardır. Tabipler ve antomologlar savaş kıtalarının peşi sıra gitmekte ve buğulu Cönglleri sağlıklı yerler haline getirmeğe çalışmaktadırlar. Adanın her tarafı bilfiil işgal edilmeyecekse baştan aşağı temizlenmesine lüzum yoktur. Sivrisinekler kısa olan ömürlerinde bir veya iki milden öteye gitmezler. Tefessüh etmiş Cönglde yeni üstün itibaren altı mil nısıf kutrundaki bir bölgeyi temizlemek yeter.

Tropikal hastalıkların dağıtımı umumiyetle intizam-sızdır. Tabipler adadaki hastalıklar hakkında önceden bildikleri malûmatı yerlileri muayen eederek tamamlamaktadırlar. Yerlilerin köyleri, ekseriya, hastalık yaymak bakımından esas amillerdir. Buraların halkı iyi beslenmeyen yaws nedbeleri taşıyan ve sıtma çeken kimselerdir. Çocukların karınları kronik sıtma dolayısıyla küp gibi şişmiştir. Tabipler, tatbik edilecek sağlık programının

bir kısmı olarak, yerlileri tedavi etmekte ve hayat şartlarını hayli islâh etmektedirler.

Bu sırada antomologlar da mikroskoplarını kurdukları gibi adanın böceklerini tetkike koyulurlar. Zira her çeşit böceğin üreme yeri kendine göre olup buralara petrollü ensektisidlerle hücum etmek gerektir.

Adaya çıkmazdan önce veya çıkıldıktan sonra uçakla petrollü bir DDT mahlûlü püskürtülmektedir. Japonlar püskürtülünce gündelikle tutulan, yerliler vasıtasıyla Cöngller vesair bodur ormanlar temizlenmektedir. Bu temizlik ve sökme ameliyesi esnasında bölgede küçük çadırlarda veya Tilki çukurlarında yatmak yasaktır. Zira buralardaki mitler yüzünden kaşıntılı lekelihumma tehlikesi vardır. Fakat yerde kalan köklere petrol püskürtülünce veyahut bunlar petrolle işleyen alev makineleriyle yakılınca tehlike kalmaz.

Cöngl uzaklara atılınca temizlenmiş sahaya petrol dökülmekte ve sonra gündelikle tutulan yerliler vasıtasıyla etraftaki birikinti sular petrollenmektedirler. O zaman mavi Pasifiğin karşısına muvakkat kulübelerle süslenmiş geniş bir temizlenmiş saha çıkmaktadır. Artık körfeze demirleyen gemiler karaya dağlar gibi yapı malzemesi yığmakta, aralarından harp fırtınası esen dağınık hurma ağaçları arasında yeni bir sanayi şehri belirlemekte ve yükselen divarlar petrollü pülverizasyonla muamele edilmektedir. Bu püskürme önce barakalara, sonra gündüz oturulan koğuşlara, yemekhanelere, çadırlara ve nihayet üssün etrafındaki bütün nebatlara yapılır.

Böylece organize edilen bir üsde tabipler daimi vazifedar olarak kalmaktadırlar. Zira işlerinin biteceği yoktur. Tropiklerde hastalık meselesinin bir tek çözüş yolu vardır: daimî dikkat. Başarılı böcek savaşı ve gerekli sanitasyon ucuza mal olan işlerden değildir. Tabiplerin verdikleri kararların çoğu tatbik edilmek üzere mühendislere gider. Eğer bir bataklık kurutulacaksa veya yemekhaneye yeni tel kafesler çekilecekse bunu yapacak olan mühendistir. Fakat netice şu ki bütün bu sıcak ve buğulu adalarda ziyaretçilere bugün bir ağızdan «bizim ada Pasifiğin en sağlıklı yeridir» denmektedir.

Kızılay herkesin derd ortağıdır.

Kızılayın varlığı Türk hayırseverliğine, Türk cömertliğine dayanır.

Kızılaya Üye olanlar Yurdu bir felâketten peşin peşin korumuşlar demektir.

FARE TEHLİKESİ

İÇRENÇ malûklar olduklarını bilmemize rağmen evlerde, şurada burada bulunmalarına sarulmaz bir şer gözüyle bakılan fareler âdeta yer yüzünü kaplıyacak kadar çokturlar. Her hangi çok nüfuslu bir ülkeye bakalım: Meselâ Amerika Birleşik Devletleri. Bu büyük ve mütekâmil memlekette bile farelerin insanlardan fazla olduğunu bilginler hesap etmişlerdir. Fare pek çabuk ürer, iki ayda beş on kere yavrulayanları görülmüştür. Böylece yeni yetişenler ölenlerin yarini kolayca tutmaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan bir hesaba göre her fare yılda, ortalama, 2 dolarlık yiyecek yemektedir. Bu yüzden farelerin sade karınlarını doyurmaları Birleşik Devletleri yılda 260,000,000 dolar zarara sokmaktadır. Haluki farelerin harap ettikleri, kirlettikleri, bozdukları eşya ve yiyeceklerin zararı, kranlarını doyurmak yüzünden, sebep oldukları ziyarı on misli aştığından yekûn itibariyle Birleşik Devletleri yılda iki milyar dolar zarara sokmaktadır. Bundan mada farelerin en aşağı yedi tane önemli hastalığı yaydıkları da tesbit olunmuştur. Veba ile fare lekeli humması bu hastalıkların en tehlikelidir.

Veba ve lekeli hummanın yıllarca evvelden beri insanlar için ne dehşetli bir felâket teşkil ettiğini bilmeyen yoktur. Çok defa bir çok büyük ordular vebadan kırılmış ve tarihin gidişi değişmiştir.

Veba, geçen yüz yıl sonunda, hekimlikte husule gelen büyük ilerlemeler sayesinde bir çok medneî memleketlerden silinmişti. Fakat şimdiki harbin sebep olduğu fenalıklar yüzünden Yakın Doğuda, Maltada, Korsikada veba vak'aları görülmeye başlamıştır. Hindistanda vebadan mâda kolera da vardır. Kuzey Afrikada da veba vak'aları tesbit edilmektedir.

Amerika Birleşik Devletlerinin batı bölgelesinde sincap ve saire gibi gibi kemirici hayvanlarda (fare de kemirici hayvanlardandır) 1943 de veba görülmüş ve hastalığın farelere bulaşıp, onlar dolayısıyla, insanlar arasında yayılması korku uyandırmıştı. O tarihten evvelki son beş yıl içinde Amerika Birleşik Devletlerinde, ceman topu topu, on beş kişide veba görülmüş ve hastalık etrafı sarmadan söndürülmüştü. Fakat kemirici hayvanlarda veba çıkınca farelerin de bunlardan hastalığı kapıp salgın çıkarmalarını önleyebilmek için pek ciddi

New-York hastanesi çocuk kısmında, nekahat halinde bulunan küçük kızlara oyun zamanında, bir öğrenci hemşire tarafından oyuncak bebeklerle süt çocuğu bakımı öğretiliyor.

tedbirler almak gerekmiştir. Farelerin yok edilmesi bu tedbirlerin başında gelir.

Fare lekeli hummasından korunmak da farelerin yok edilmesiyle mümkündür. Bu hastalık da fareden insana, tıpkı veba gibi, pirelerle bulaşmaktadır. Fare lekeli humması bitle bulaşan lekeli humma derecesinde salgın değildir. Bazı yerlerde tek tük çıkar, bazı yerlerde de andemik olarak bulunur. Andemik tabirinden maksat hastalığın bulunması, fakat salgın yapacak sayıda bol olmamasıdır. Fare lekeli humması Birleşik Devletlerde andemik haldedir. 1941 de 100 kişi bu hastalığa tutulmuştu. Bitle bulaşan salgın lekeli humma ise Amerikada, daha ziyade Avrupa'dan gelen göçmenlerde çıkmakta ve orada buna Brill hastalığı denmektedir. Salgın lekeli hummayı bulaştıran bitler yalnız insan kanıyla beslenmekte olup farelere gitmezler. Fare lekeli hummasını bulaştıran pireler ise hem fareye, hem insana giderler. Yalnız bu hastalık fareden fareye ve öteki kemirici hayvanlara fare biti ile bulaşmaktadır. Bu bit insana gelmezse de hayvanlar arasında hastalığı yayınca pireler de mikrobu kapıp insana bulaştırabilirler.

Farelerden veba veya lekeli humma mikrobu almış olan pireler oradan oraya sıçrayarak içinde insan bulunan odalara geldilermi; bu mikropları bulaştırıcıları için, insanı sokmaları kâ-

fidir. Eğer ev içinde fare yoksa bu hastalık bulaşması keyfiyeti de güçleşir. Hattâ o kadar nadirleşir ki âdeta tehlike teşkil etmez hale gelir.

Zinsser adlı bir bilgin bitle bulaşan salgın lekeli humma mikrobunun da salgınsız zamanlarda ferelerde yaşadığına inanmış olup mezkûr hastalığa karşı yapılan savaşın, bitle beraber, fareye de teşmilini istemiştir.

Sağlık düşmanlarıyla savaş yapıldığı zaman bunların yaşayış tarzlarını ve huylarını bilmek pek önemlidir. Bu sayede zayıf taraflar anlaşılabilir ve ona göre tedbir alınır. Bu bakımdan fareler üzerinde inceleme yapan bilim adamları bunların tamamıyla insanların sırtından geçinir hale geldiklerini ve bu intibak keyfiyeti esnasında, hyaret değer derecede insan âdetlerine benzer, huylar kazandıklarını meydana çıkarmışlardır.

Fareler de insanlar gibi hem et, hem nebat yemekte ve açlık sıkıntısı çekerlerse biribirlerini de yemekteler. Fareler her mevsimde yavrularlar. Ancak kızgınlık devirleri bilhassa ilk bahardadır. Fareler kolayca melez nesiller yetiştirmekte fakat bu hale karşı âdeta sosyal ve irkî denebilecek aleyhdarlık göstermektedirler. Eğer farenin hayatında geçen bir yılı insan hayatının otuz yılı ile bir tutarsak zürriyet kabiliyeti kazanmak ve kaybetmek ihtimallerinin bizimkinin ay-

nı olduğunu görürüz. Fare yer yüzünde birbirinde pek farklı bölgelerdeki iklimlere de intibak etmektedir. Fareler birbirleriyle teker teker didişikleri gibi, icap ederse, insanlarda görüldüğü üzere sürüler halinde saldırarak vahşice de savaşırlar.

Bütün bunlardan anlaşıldığı üzere farelerle insanlar arasında müşterek vasıflar yok değildir. Fakat insanlar en eski zamandan beri farelerden nefret edegelmişlerdir. Bu halin de farelerin hastalık yaydıkları bilinmezden yüzlerce yıl önce başladığı muhakkaktır. Bunu insanla fare aynı zevk ve huyları taşımak dolayısıyla beşer nev'i fareden nefret temistir diye izaha çalışanlar da çıkmıştır. İnsan da, fare de aynı şeylere karşı arzu beslemekte, bunları elde bulundurmak ve muhafaza etmek bakımından birbirlerine güçlük çıkarmaktadırlar. Üstelik şimdiye kadar giriştikleri mücadele de müsavi sonuç vermiş, yer yüzünde ne kadar insan varsa o kadar da fare kalmıştır.

Farelerin kolay ve çabuk üremeleri hayat mücadelesinde dayanmaları bakımından önemli bir kârlarını teşkil etmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinin Balık ev Yabani Hayvanlar Servisi tarafından yapılan tahminlere göre memeli hayvanlar arasında zürriyeti en bol olanlar farelerdir. Eğer yavru lamaları sınırlandırılmazsa bir çift hare bir yılda 1500 yavru meydana getirmekte ve üç yılda aile 360 milyonu bulmaktadır! Ancak farelerin yaşayabilmek için insanın sırtından geçinmek zorunda bulunmaları onların kolayca üremek şeklindeki kârlarını azaltmaktadır. Yiyeceğini, evini, has-

Lise öğrencisi kızlar, dersden sonra, bir Amerikan hastanesinde hemşire yardımcısı olarak çalışmaya hazırlanırken.

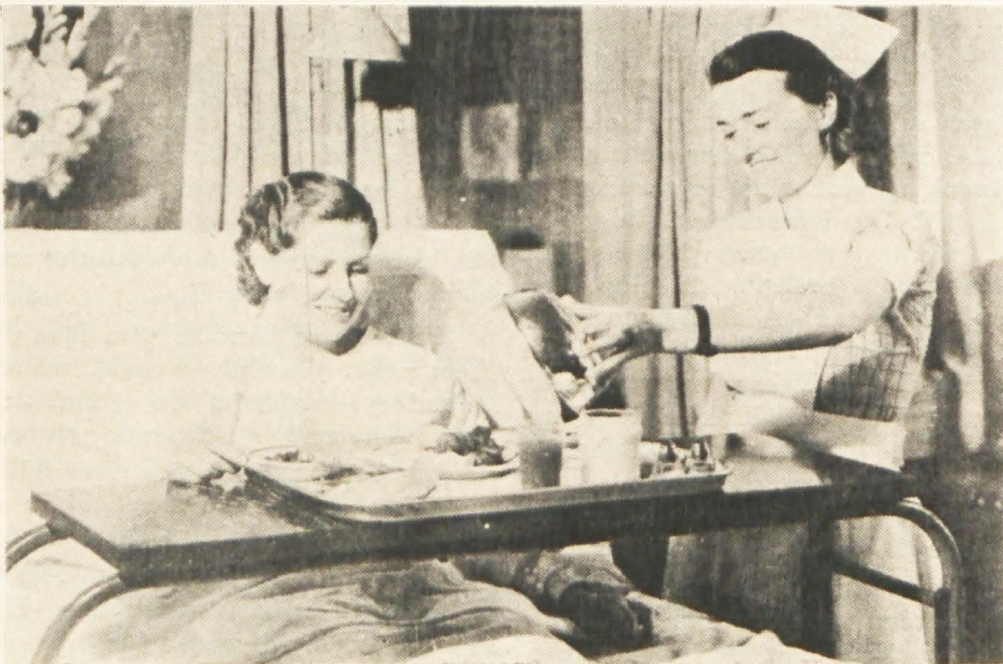
talıklarını ve hattâ mücadelecî zihniyetini fare ile paylaşmaktan hoşlanmayan insanlar fareleri yok edici tedbirler almakta ve bunda muvaffak da olmaktadır. Çünkü farelerin varlıklarını idame ettiren faktörler insanca mâlumdur.

Bu faktörlerden, değiştirilmesi bazan pek kolay olan, bir tanesi fare deliğini tıkamaktır. Kaçıp sığınacak yer bulamayan fare evde barınamaz. Amerikada geçirilen uzun tecrübelerden sonra gıda depo etmek, içinde oturmak ve çalışmak bakımından en uygun binaların fare barındırmaz sistemdeki yapılar olduğu anlaşılmıştır. Bunlar

fare ile savaş bakımından en keskin silâhlardır. Yuva kurmak ve yavru lamak içgüdüğü yiyecek yemek içgüdüğü kadar kuvvetlidir. Fareler kendilerine yuva aradıkları sırada, bazan vâki olduğu üzere, kaloriferlisini bile bulurlarsa tabii yerleşmemelik etmezler. Bizim ödevimiz onları burarlardan atmak olmalıdır. Yoksa sağlığınıza karşı çok büyük bir tehlikeyi fark etmemiş oluruz.

Evlere fare dadanmasının bir çok sebepleri vardır. Bunlardan en önemlisi: odaların tabanları, merdivenlerin altı, duvarların araları ve damarlardaki kapalı boşluklardır. Fareler buralara saklanır ve yuva kurabilirler. Eski sistem yapılarda bu şekil fare barınakları alabildiğine mevcuttur. Yeni sistem yapılar buna meydan vermeme lidir. Bundan mada kitap dolaplarının arkaları, mobilyaların içi, kilerler gibi yerlere de arızî olarak ve dikkatsizlik yüzünden fareler yuva kurabilir. Süprüntü yığınları, odun yığınları, saman balyaları keza dikkatsizlik yüzünden fare yuvası halini alabilirler.

Duvarlardaki, pencerelerdeki, kapı diplerindeki delik deşigi tamir etmekte ihmal gösterilmesi de farelere mümkün yollar açar. Binalarda ve bilhassa erzak depolarında farelere mümkün yollar açar. Binalarda ve bilhassa erzak depolarında farelerin delp geçemeyeceği maden, beton, taş ve tuğla gibi malzemeyi kullanmamak da felâketli sonuçlara meydan verebilir. Fare insanların yapacağı her hangi bir ihmalden kârını çıkarmağı bilen kur-

New-York hastanesindeki hususî odalardan birinde hastaya öğrenci hemşire tarafından yemek veriliyor.

Yiyecekler, parmaklar ve sinekler

BİR İNSAN veya sinek gibi bir böcek tarafından kirletilmiş gıda maddelerinin şerrine uğramıyan kimse, içimizde, yok gibidir. Tek bir hasta veya hastalıklı adam, su da dahil, gıda maddeleri vasıtasıyla yüzlerce kişiye mikrop hastalığı bulaştırabilir. Amerika'da 1938 de içme suyundan bulaşan bir ishal salgını 29,250 kişiyi hasta etmiştir ki, suya bir hastadan bulaşan mikropların eseri idi. Yine Amerikada 1939 da devlete ait bir sağlık müessesesindeki 2321 kişiden 609 unda baskilli dizanteri çıkmıştır. Araştırma yapılırken bunların yemelerini hazırlıyan üç aşçı çirağının vaktiyle dizanteri geçirdikten sonra bu hastalık mikrobunu taşıyıcı ve bulaştırıcı hale geldikleri anlaşılmıştır. En modern hastahanelerde bile mikrop bulaşan yiyecekten ötürü hastalık patlak vermesi önlenememektedir. Halbuki meselâ Amerika gibi sağlık durumu pek yüksek bir seviyeye eriştirilmiş ülkelerde bunun böyle olmaması gerektiği akla gelebilir. Yiyecek bulaşan hastalıklardan çoğunun mikrop veya tohumu bunlara tutulmuş bir kimsenin bağırsaklarındaki mikropların, sağlamların ağızından içeri girebilmesiyle mümkün olmaktadır. Şu halde bu hastalıklar «ağıza elle bulaşır» demek pek doğru olur. Zira bu mikropların başlıca taşıyıcı vasıtası gıdalarımız ve parmaklarımızdır.

Yiyecek, parmak ve sinek vasıtasıyla insana bulaşan başlıca hastalıklar tifo, dizanteri ve salmonella mikropları hastalıklarıdır. Bu hastalıkların her üçü de mik-

roplarının bulaşma ve yaşamaları bakımından birbirlerini pek andırmaktadır. Bununla beraber meselâ Amerika Birleşik Devletlerinde tifo iyice kontrol altına alınabilmiş olduğu halde dizanterinin bu derece azaltılamaması şaşkı değer bir keyfiyettir. Birleşik Devletlerde 1933 de 23,349 tifo ve paratifo vakası tesbit edilmiş iken 1941

İtalyada 5 inci ordu eratının talimlerini seyreden askeri hemşireler.

naz ve becerikli bir düşmandır. Onun alt etmek için evlerde, en küçücük derecede bile bulunsun, kapalı boşluk bırakmamağa, delikleri tıkamağa, süprüntüleri kaldırmağa ve gıdaları farenin delip geçemeyeceği kaplarda saklamağa çalışmalıdır.

Fareler yalnız sefil mahallelerde ve fakir fıkaranın evinde barınan mahlûklar değildir. En kibar ve yeni evlere bile yerleşebilirler. Farelerden korunmak için en iyi çare yapılarda aşarındaki şartları gerçekleştirmektir:

1. Binanın temeli topraktan içeri 60 ve topraktan yukarı 30 santimetreye kadar beton olmalıdır. Fareler toprak altında 50 santimetreden aşağıya tünel açmamaktadırlar. Bu suretle temeli 60 santimetreye kadar beton olan bir binaya, temelini delip, giremezler. Duvarların altına madeni bir tabaka döşemek de aynı maksada yarar.

2. Boru ve elektrik tellerinin geçmesine mahsus mecraların boş kalan yerlerini tıkamalı ve daha iyisi bunları boru ve saireye tıpa tıpa oyacak genişlikte açmalıdır. Etraflarına, duvarın delinip değişmesine meydana vermemek üzere, madeni yakalar geçmelidir.

3. Çift cidarlı duvarlar yapmaktan mümkün, mertee çekinmeli ve bunları yapmak mecburiyeti hasıl olursa aralarındaki boşluğa fare gelmemesi sağlanmalıdır Bodrum katında pencere ve sair aralıklar tel kafes veya ince

delikli madeni lavhalarla kapatılmalıdır. Bir buçuk santimetreden büyük her bir delikten fare geçebilir. Bu bakımdan daha pratik bir usul şahadet parmağı sığan deliklerden farenin geçebileceğini kabul etmektir. Tel kafes ve camların da deliksiz ve kırksız kalmalarına dikkat etmelidir. Yoksa mesken fareye karşı korunmuş sayılmaz.

Evde fare barındırmamanın, âdetâ hastalıklara karşı olduğu üzere, korunma ve tedavi adını almağa lâyık iki cephesi vardır. İçeri fare sokmamağa ait gerekli yapı tedbirlerinin her tarafla tatbik olunması ancak geleceğin işidir. Korunma o zaman her yerde tam olacaktır. Fakat eskiden kalma evlerde fare belâsını defetmek üzere ne yapacağız? Bu bakımdan bunların hepsini yıkıp yeni baştan, fare barındırmaz sisteme göre, kurmak kesin bir çare teşkil eder. Bunun sebep olacağı masrafın farelerin verdiği ziyana nazaran daha ucuz sayılacağını isbat edenler varsa da şimdiye kadar hiç bir yerde yapıldığı görülmemiştir. Mamafih bazı bilginler bu mesele üzerinde ciddiyetle durmakta, insanları fareye karşı korunmayan meskenlerde oturtmanın miskin bir ekonomik düşünce olduğunu, icap ederse masraf herkesce taksim olunarak yeni sistem fare barındırmaz binalar kurulmasını sağlık vermekteler.

Bu düşüncenin medeniyet âleminde yer edip etmeyeceğini bize gelecek

gösterecektir. Şimdiki halde bir yerde veba tehlikesi baş gösterince sıhhat makamları gerekli tedbirleri almakla beraber herkes de neler yapmak gerektiğini bildirirler. Amerikada, yukarıda bildirdiği üzere, yabancı kemirici hayvanlarda veba çıktığı vakit halka almaları tavsiye edilen tedbirlerin özeti şu idi:

1. Ortada süprüntü bırakmayınız.
2. Süprüntü ve çer çöpü madeni kutulara koyun. Bunların sım sıkı kapanan ve keza madeni olan kapakları da olmalıdır.
3. Gıda maddeleri ve erzakı farelerin giremeyecekleri yerlerde tutunuz.
4. Süprüntülerin gereği gibi kaldırılıp, yok edilmelerini sağlayınız. Şehir «çöplükleri» ne müsameha edilemez.
5. Duvar, pencere ve tabanlardaki delikleri tamir ettiriniz.
6. Evinizde fare varsa mahallî sağlık makamına bildirerek bunları yok etmek hususunda yardım isteyiniz. Bu hususta buralardan gerekli neşriyat ve filimler de temin edebilirsiniz.
7. Eğer eviniz fare barındırmaz tipinde değilse fareleri tamamıyla yok edemeyeceğinizi unutmayınız. Gelecekte gerekli yapılar yaparak halk sağlığı ve hıfzıssıhha uygun hareket etmeği hatırdan çıkarmayın. Şmidilik kapan ve zehirle fareleri yok etmek çarelerini de tatbik ediniz ve yakalaya bildiğiniz fareleri derhal öldürünüz.

Ders saatinden sonra hemşire yardımcılığı eden mektepli kızlardan biri iş başında.

de bu miktar 8,601 e inmişti. Halbuki basilli dizanteri 625 den 24,918 e çıkmıştır. Buna kısmen tifonun kolayca anlaşılıp sağlık makamlarına haber verilmesine karşı basilli dizanterinin böyle olmaması da sebep olmaktadır. Ancak bu halden yalnız aile doktorunu sorumlu tutmak da caiz değildir. Sorumluluk asıl ishale önem vermeyen, büyük aptestlerinde mikrop üretme muayenesi yaptırmıyan ve bundan ötürü bir çok kimseye dizanteri bulaştıran bazı kayıtsız insanlara aittir. Amerika Birleşik Devletlerinden onbeşi daha 1937 de bile basilli dizanteri vakalarını tesbit edemiyorlardı. 1941 de artık bu imkânsızlıklar ortadan kalkmıştı. Zira 1933 den beri bu iş üzerinde inceleme yapan Dizanteri Hastalığını Tesbit Heyeti bu işe çare bulmuştu. Harp zamanlarında bu hastalığın önemi artar. Çünkü basilli dizanteri, sıtma, lekeli humma ve veba her bir askerî seferin «dört ahbap süvarisi» dirler. Bir çok büyük askerî teşebbüste bu hastalıklar, tek başlarına veya bir arada olarak, toptan tüfekten üstün çıkmışlardır. Bunlardan bir kaçına misal olarak basilli dizanterinin İsadan 480 yıl evvel iranlıların Yunanistanı istilâsında, 1439 da Arapların Bağdadı muhasaralarında, 1552 de Şarlkenin Meçi muhasarasında, 1792 de II. inci Frederik Vilhelm'in inkılâp ordusuna karşı Fransaseferinde, 1812 de Napolyonun Rusya seferinde, 1853 deki Kırım harbinde, 1861 deki Amerika iç harbinde, 1916 da İngilizlerin Geliboludan çekilmelerinde ve 1939 da Almanların Polonyayı istilâlarında kat'î rol oynadığını bildirelim. Tarih bu harpte de tekerrür etmiştir. Pasifikte Bataan'daki Amerika kuvveterinin teslim oluşunda basilli dizanteri ile sıtmanın büyük tesirleri görülmüştür. Basilli dizanteri önemli bir askerî sağlık meselesidir. II. inci Cihan Harbi bu hastalığın Amerikaya daha çabuk ve kolay yayılmasını mucip olabilecek yerlerde yapıldığından harp içinde Amerika sağlık makamları ihtiyatı hiç elden bırakmamışlardı. I. inci Cihan Harbinde Yakın Doğu'da savaşan İngiliz kuvvetlerinde, basilli dizanteriden ötürü, ödev görememe müddeti ortalama olarak 141

gündü. Bundan maada her hasta askere tıbbî v esair hususlarda bakmak için, belki de, dört kişi emek veriyordu. Basilli dizanteri harp faaliyetleri, esnasında fazla sayıda insanda hep birden patlak verebilir. Böylece yirmi dört veya kırk sekiz saat içinde büyük savaş veya ikmâl grupları işe yaramaz hale gelebilir. Zinsser'in «Fare, Bit ve Tarih» adlı eserinde doğru olarak işaret ettiği üzere «Yenilgenin ayıbı salgınlara yüklenir, zaferin şanı generallere verilir». Bu düşünce dizanteri basiliini keşfeden ve basilli dizanterinin ordular için top ateşinden de tehlikeli olduğunu söyleyen Japon bilgini Shiga'nın fikrine de uygundur. Harp esnasında Amerika ordusunun askerî hekimleri ve subayları, bu her zaman mevcut dizanteri tehlikesini akıldan çıkarmamışlar, korunma tedbirlerini eksik etmemişlerdir. Çin ve Burmadaki Amerika kuvvetlerine kumanda eden general Joseph Stilwell modern kış harbinin kârlı taraflarından bahsederken «seferî orduda, sıtma, dizanteri ve saire gibi gülle, mermi ve bombalardan ziyade can alan zararlı âmilleri kışın uyuklaya kalıyorlar» demiştir. Asker bu hastalıktan korunmak için, iyice klorlanmış, su içmekten geri kalmamalı; sivil de yemek yediği lokantanın mutfağının temizliğinden emin olmalıdırlar. Fakat gerçekten böyle yapılmadığı görülmekte, klorlanmamış veya kaynatılmamış mikroplu sular içilmekte ve izinli askerler temizliği şüpheli lokantalarda yiyip içmektedirler. Bundan başka gıda maddelerini ve yiyecek hazırlayanları kontrol teşkilâtının tam ve gerekli sayıda olmaması da tehlikeyi artırmaktadır.

Basilli dizanteri hakkında söylenenler salmonella grubu mikropların yaptıkları hastalıklar bakımından da caizdir. Doktorlar bu mikropların gerek askerî gerek sivil sağlığa verdikleri zararları bililer. Korunma çaresi de yine gıda, parmak ve sinek meselesine temas eder. Bu meseleyi halletmek için de hararete, temizliğe ve hastalık mikroplarını ortadan kaldırmaya önem vermelidir. Bu gibi hastalıklar ortaya çıktığı vakit en basit ve tesirli korunma usulü yiyecekleri kaynatarak içlerinde bulunabilecek mikropları öldürmektir. Suda bulunan tifo, dizanteri ve salmonella mikropları on dakika kaynatılınca yok olurlar. Kaynamış su içmekten hoşlanmıyanlar çoktur. Halbuki süt çocukları bile böyle sular içmekte ve fayda görmektedirler. Kaynamış suyun hafifçe tatsızlaşması sıcakla içinden oksijen atılmasındandır. Kaynamış su bir gece içilmeden bırakılırsa eski tadını hemen hemen tamamıyla alır. İngilizler şüpheli suları kaynatıp çay yaparak içirmek suretiyle bu tad meselesini önlemişlerdir. Klorlamada faydalıdır. Bunun da tadı bozması, klorlanmış su açık, fakat sineklerden korunmuş kaplarda tutularak, önlenebilir. Klor uçucu olduğundan, kullanıldığı miktara göre, bir gecede kaybolur ve su hayli lezzet bulur. Su kaynatılırken dikkat edilecek şey kaynamış ve soğumuş suyu kirli matra veya kaplara koymamaktır. Böyle yapılırsa maksad yerine gelmiş olmaz. Önce su konacak kabı kaynatarak yıkamak ve temizlemek lâzımdır. Ondan sonra kabın içi temiz tutulursa arada sırada temizlemek kifayet eder. Her seferinde sudan önce kaynatmaya lüzum kalmaz.

Su umumiyetle pek önemli bir sağlık meselesidir. Fakat öteki gıdalar da mikroplanmak ve hastalık çıkarmak bakımından ondan aşağı kalmazlar. Kaynatılamıyacak gibi olan gıda maddeleri iyice yıkanmalı ve sonra nevine göre sıcak suda haşlanmalı, klorlu suya veya sirkeye atılmalıdır. Yaprak ve salata gibi yeşillikler akar suda iyice yıkandıktan sonra bir çeyrek sirkede tutulmakla emniyetle yenebilirler. Çünkü yüksek asidlik derecesine dayanabilen tehlikeli müroplar pek azdır.

Gıda maddelerini hazırlamak ve ellemekle görevli

kimseler hakkında da tedbir almak gerekir. Gerek askerî gerek sivil müesseselerde gerek işine başlamazdan önce, gerek ödevini yaparken büyük aptesi vakit vakit bakteri-yolojik muayeneye tâbi tutulmayan kimselerin açlık ve yemek hazırlamakla ilgili işlerde çalıştırılmaması esastır. Askerî kıtalarda bu muayenelerin haftada bir yapılması pek iyi olur. Bu tedbirlere riayetsizlik ekseriya « yiyecek-ten zehirlenme» hastalıklarının patlak vermesine sebep olmaktadır. Yemek hazırlama işlerinde çalışan her hangi bir kimsede ishal çıkarsa derhal görevinden uzaklaştırılmalı ve büyük aptest muayenesi menfi çıkıncıya kadar kendine iş yaptırmamalıdır. Tedbirde ihmâl yiyecek-ten bulaşan mikrop hastalıklarının baş yardımcısıdır. Evlerde de bir kimse ishale yakalanırsa derhal doktor çağır-mak ve büyük aptesi bakteri-yolojik olarak muayene et-tirmek pek uygun olur. Böyle hastaların büyük aptestle-rinde hastalık mikropları fazla sayıda bulunuyorsa sıkı sıkıya tecrit edilmeleri de lâzımdır. Zira o vakit bulaşma tehlikesi büyüktür. Hastanın tecridi demek onu başkala-ryıla temas etmeemk üzere ayrı yerde bulundurmak, yi-yecek kapları ve çamaşırlarını kullandıktan sonra kay-natmak, ellerini ve apteshane alafranga ise oturduğu yeri bol sabunlu su ile yıkamak demektir. Kimyevî cezalar ve dezenfeksiyon maddeleri, sıhhiye mensubu olmıyan, kullanıcılara yanlış bir emniyet hissi verebileceğinden yukarıda bildirilen usul bunlardan daha iyidir.

«Bir ordu karnıyla yürür» şeklindeki eskiden kal-ma askerî vecize Napolyon devrinde olduğu gibi bu gün-de yürürlüktedir. Ordunun yiyeceği sade tam olmakla kalmamalı istihlâke de elverişli olmalıdır. Bunu mikrop taşıyıp yayan kimseler ellememeli, üstüne sinek konma-malı, bulunduğu anbarlara fare dadanmamalıdır. Bilhas-sa tifo, dizanteri ve salmonella mikropları hastalıklarının çok rastlandığı sıcak memleketlerde bu cihet pek önemli-dir. Çünkü yukarıda bildirildiği üzere bu hastalıkların mik-rokopları insana su ve yiyecek-ten bulaşmaktadır.

Sinekler, fareler, sıçanlar ve belki de bazı karınca-lar bu hastalıkların mikroplarını, kendileri zarar görme-mek üzere, taşır ve bunları yiyecek-ten bırakmak suretiy-le insanlara bulaştırabilirler. Yiyecekleri böcek ve fareler-den korumak için tel dolaplara koymak ve ya diğer, me-kanik korunma tertibatını almak pek önemlidir. Salmo-nella mikroplarını üretilip yaymak hususunda fareler bire birdir. Bunların tersledikleri yerlerde bu mikroplar da bulunur. Bununla beraber sinekler daha tehlikelidir ve basilli dizanteri yaymak hususunda birinci gelirler. Sıcak memleketlerde sineklerin arttığı yaz mevsimlerinde ba-silli dizanteri de derhal artar. Sineklerle mücadelede ya-pılacak ilk hamle kış veya diğer elverişsiz mevsimlere rağmen canlı kalmış sinekleri öldürmek olmalıdır. Sinek-ler bol gıda bulmadan yumurtlayamazlar. Ev sineği yav-ruları kışın koza denen kabuk gibi katı bir cisim içinde kalarak yaşamaktadır. Bu haldeki sineğin elverişsiz mu-hit şartlarına rağmen uzun müddet yaşaması kabildir. Sı-caklar basıp güneş kendini göstermeğe başlayınca koza-daki yavrular dört beş günde yetişkin sinek haline gele-bilirler. akat dişilerinin yumurtlayabilmesi için daha iki hafta beslenmeleri lâzımdır. Bu müddet sonunda dişiler sıcak, nemli veya bozulmağa başlamış maddeler içine yu-murtlarlar. Yumurtalar bir kaç günde açılarak yavrular kozaya girmekte ve bundan da yetişkin sinek halinde dı-şarı çıkmaktadırlar. Eğer bir dişi sineğin yumurtaların-dan hepsi yavru verse idi altı ayda yüz otuz bir kentil-yondan fazla sinek dünyaya gelecekti. Bereket versin ki yumurtalardan çoğu yok olur. Keza tükrük hokkası, güb-re yığını veya apteshaneye konarak gıdasını alan bir sine-ğin 500 ilâ 6.000.000 arasında mikrop taşıyabileceği de

hesap edilmiştir. Sineklerin pek tehlikeli bir huyları da tam gıdalarını alacakları sırada kusmalarıdır. Üzerine kondukları gıda maddelerine gerek böyle, gerek tersle-mek suretiyle pis yerlerden aldıkları mikropları bulaştır-maktadırlar. Bacakları ve vücutlarındaki kıllara yapışık mikroplar da sinek konan gıda maddelerine yapışabilir.

Sineklerin yuttukları dizanteri mikropları bunların barsaklarında beş gün kadar canlı kalabilmektedirler. Sinek günde sekiz mil kadar mesafeye uçabileceğinden mikrobı behemehal rastlandığı yerden alması gerek-mez. Askerî kıtaların helâ çukuru meselesi bu bakımdan büyük bir önem kazanmaktadır. Keza apteshaneye git-mek için mutfaktan geçilmesi lâzım gelen bazı lokanta ve emsalinde de bu husus önemlidir. Çünkü hem gıda bu-lunan yerlerde, hem de pislik üstünde sinekler hiç eksik olmaz. Nihayet lokanta, birahane, kahvehane gibi yer-lerde yemek takımlarını temizlemek üzere en iyi usul bol ve sıcak akar su ile sabundur. Bundan sonra da yıkan-mış kap kakak, içinde mikrop öldürücü bir madde bulu-nan, sıcak suya daldırılarak bir müddet tutulmalıdır. A-merikada bu cihet kanunla tesbit edilmişse de tatbikatta mezkûr hükme yeteri kadar riayet edilmediği de bildiril-mektedir. Bundan ötürü kanun yapmaktansa gıda hazır-layıcıları sıkı bir tıbbî nezaret altında tutmanın, bunlara sağlık bilgisi vermenin ve icabında mükâfatlandırmanın daha faydalı olaçağını ileri süren hekimler vardır. Bu ted-birler meselâ tuzluk ve baharat mahfazalarının üstünü hohlayarak pis önlük veya peçetelerle silmek gibi kötü âdetleri kaldırabilirse pek iyi olacaktır. Böyle bir sahte temizlik işi New York şehrindeki büyük lokantalardan bi-

(Arkası sahife 148 de)

Hemşire yardımcılığı eden mektepli kızlardan biri malûl bir hastaya yemek getirirken.

KIZILAY ve KIZILHAÇ

Milli dernekleri temsilcilerinin Cenevredeki toplantısı

MİLLİ Kızılay ve Kızılhaç Derneklerinin harp sonrası dünyasındaki çalışmalarını, sağlık durumunun düzelmesine ve sosyal kalkınmaya yardım etmek hususundaki verimlerini düzenlemek, birbirleriyle olan münasebet bağlarını kolaylaştırmak ve kuvvetlendirmek için bir toplantı yapılması harp biterbitmez ön plâna alınan işler arasına girmişti.

Cenevrede Milli Dernekler temsil-

cilerinin istişari mahiyette yaptıkları bu toplantıya Derneğimiz adına umum müdür Dr. Remzi Gönenc ve Dış İşleri Bakanlığı üçüncü şube umum müdürü Seyfullah Esin iştirak etmişlerdir.

Bu sahifelerdeki resimlerde 15 ekim - 4 kasım 1945 e kadar devam eden toplantıdan muhtelif intibalar görülmektedir. Temsilcilerimiz (x) işaretiyle gösterilmiştir.

Lig Konseyi ikinci başkanı Dr. Muralt

Kızılhaç haberleri:

Harp Kurbanı Hemşirelere Yardım;

Harp zamanında hemşirelerin girişmek zorunda kaldıkları çetin işler fakatları ve sağlıkları bakımından çetin bir deney teşkil etmektedir. Bilhassa tüberküloz onları da esirgemiş ve bir çokları vereme tutulmuşlardır.

Henüz vakit varken zararı önlemek ve bu hemşirelerden mümkün olduğu kadar çoğunu insan topluluklarının hizmetine koymak için Kızılhaç Dernekleri Lig; milli Kızılhaç Derneklerine müracaat ederek, hasta hemşireler hakkında, tıbbi - sosyal yardım yapıp yapmayacaklarını sormuştur. Arjan-

tin, Avustralya, Brezilya, Kanada, İspanya, İrlanda, Hind, Yeni Zelanda Kızılhaçları ile Türkiye Kızılayı derhal ve alicenaplıkla cevap vererek Lig emrine önemli bağışlar koymuş veya vadetmişlerdir.

Diğer taraftan Belçika, Fransa, Yunanistan ve İtalya Kızılhaçları Kardeş derneklerin yapmak lütfunda buluncakları yardımı, kendi memleketleri, hemşireleri için, kabul etmekle bahtiyar olacaklarını bildirmişlerdir. Bu gibi hemşirelerden bir miktarını gerek kendi memleketlerinde, gerek İsviçrede hastane tedavisine tabi tutmak üzere, ilgili milli Derneklerle mutabık kalınarak, teşebbüse girişilmiş bulunmaktadır.

Güney Amerikanın İtalyan Halkı Menfaatine Bağışları;

Arjantin Kızılhaçının muhtelif italo - arjantin grupmanlarının yardımlarını koordine ederek, İtalya sivil halkı menfaatine, 30 milyon peso'luk emtea toplandığı Lig sekreterliğine bildirilmiştir. Diğer taraftan Şili Santiago'sundaki İtalyan grupmanları başkanı, İtalya halkına yardım etmek üzere, 15,000 dolar kadar para topladığını kendi panamerikan bürosu Lige bildirmiştir.

Kanada Kızılhaçının Harpteki Yardımlarından Bazıları;

Muhasamat başlangıcından beri Kanada Kızılhaçı deniz aşırı memleketlere 39 milyon adet elbise ve sair eşya göndermiştir. Kan bağışlarını toplamak üzere de 400 merkez açılmıştır. Ana yurt kıtalarına 5.500.000 adet ve seferi kıtaalra 15 milyon adet muhtelif eşya verilmiştir. Bahriyeliler ve kazazedeler için, âcil levazımı havi, milyonlarca torba hazırlanmıştır. Kanada Kızılhaçının yetiştirdiği ekiplere dahil 500 genç kız muhtelif cephelrede hizmet etmiştir. Bundan mâda Büyük Britanya'da 600 yataklı bir hastane açılmış ve harp kurbanı sivil halka mahsus olmak üzere milyonlarca elbise gönderilmiştir.

1941 den Beri 24 Milyon Erzak Kolişi;

Amerika Kızılhaçı 1941 den 1945 şubatına kadar Avrupa ve Uzak Doğu'daki harp esirlerine 24.385.374 koli yiyecek göndermiştir.

Danimarka Kızılhaçının Faaliyetleri;

Danimarka Kızılhaçı 1939 dan 1944 e kadar yaancı memleketlerdeki Danimarkalılara, harp esirlerine, enterne edilmiş danimarkalı ve Norveç'lilere, Belçika, Holanda, Finlandiya, Norveç ve Baltık memleketlerinde harpten zarar gören sivil halka yiyecek ve elbise göndermek üzere 14 buçuk milyon kuron harcamıştır.

Danimarka Kızılhaçı kuruluşundan beri 100,000 den fazla samariten hemşire yetiştirmiştir. Halen bu dernekte 360 adet samariten dernek ve kolu bulunmakta olup bunların faal üyeleri 18,000 dir. 3,400 samariten

sağın hastalık çıkarsa müessir surette müdahale edecek şekilde yetiştirilmiştir. Memeleketin her tarafında bir çok ilk yardım istasyonları ve yardımcı hastaneler kurulmuştur.

Yeni Zelanda ve Hind Kızılhaçlarının Bağışları;

Yeni Zelanda Kızılhaçı muhtelif ödemekler halinde, Lig sekreterliğine, 400.15 İngiliz lirası vermiş olup bu meblağ şöyle taksim olunmuştur: 39.19.6 İngiliz lirası deprem felâketzedeleri için Türkiye Kızılayına; 90.9.0 İngiliz lirası yardım işleri için Çin Kızılhaçına; 5.0.0. İngiliz lirası Japonya'daki Yeni Zelanda harp esirlerine. Geri kalan 264.12.11 İngiliz lirası Romanyadaki harp felâketzedelerinin çocuklarına elbise ve ayakkabı almak üzere Lige verilmiştir.

Hind Kızılhaçı son zamanlarda Fransız Gençlik Kızılhaçı üyeleri için 11.500 rupi göndermiştir.

Vereme Tutulmuş Yabancı Üniversite Öğrencilerinin Leysin'de Tedavisi;

İsviçre bağışından gelen 400,000 franlık bir yardım sayesinde veremli

yabancı üniversite öğrencilerini İsviçreye getirtmek kabil olmuştur. Bu yardım işinin organizasyonu İsviçre Kızılhaçının da dahil bulunduğu bir komisyona havale edilmiştir. Haziran 1945 esnasında altmış Fransız ve Belçikalı üniversite öğrencisi Leysin'e gelerek sanatoryumlara yatırılmış bulunuyorlardı

Melbourne (Avustralya) Yardım Teşkilâtının Faaliyeti :

Bu teşkilât Avustralya Kızılhaçının en faal servislerinden biridir. 1940'daki kuruluşundan beri Büyük Britanya ve Maltadaki harp felâketzedelerine yardım milyonlardan fazla elbise, farî çahılşan mensupları tarafından, hazırlanmış, tamir edilmiş, ambalaj yapılmış ve gönderilmiştir. Bundan mâda Avustralyaya iltica edenler de, teşkilât, birçok elbise vermiştir. 1941'de hava hücumları ihtimaline karşı yedek eşya deoları kurulmuştur. Bunlardan bir çoğu kuzey toprakları, Timor, Yeni Gine ve Malezyadan gelen mültecilere tahsis edilmiştir.

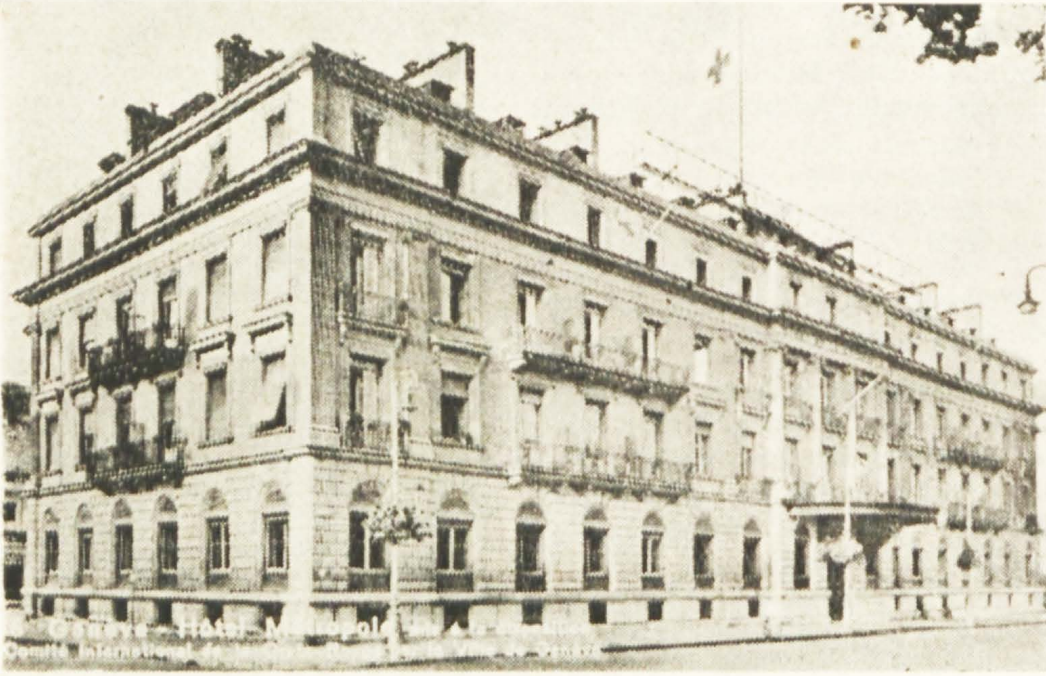
Ocak 1944'de Victoriya vilâyetinde çıkan yangınlarda evleri baskıları harap olanlara 200,000 kattan fazla elbi-

Temsilcilerimiz Dr. Remzi Gönenc ve Seyfullah Esin

Genel Toplantıdan bir görünüş

Beynelmilel Kızılhaçın Genel Merkezi

se dağıtılmıştır. Teşkilât mahallî hayır cemiyetlerinde muntazaman yardım etmektedir.

Kanada Gençlik Kızılhaçı:

Kanada Gençlik Kızılhaçı harp felâketzedeleri çocuklara âlicenabâne yardımlar yapmaktadır. 1943 - 1944

okul yılı hakkında neşrolunan kanda Gençlik Kızılhaçı raporunda diğer yardımlar hakkında şu ilgi değer bilgiler bulunmaktadır. Okul yılı sonunda Kanda ve Ter Növ'de 30,550 genç derneği ve bunlarda 874,205 üye bulunmakta idi. Sakat çocuklar fonuna yapılan bağışlar 111,454, dolara var-

mıştır. Bundan başka Manitoba Gençlik Kızılhaçı Vinnipeg çocukları için hastanede bir yatak açmış bu 2,000 dolarlık bir bağışla sağlanmıştır. Keza körler müessesesine de 1000 dolarlık yardımyapmıştır. Ter Növ'de bu memleket hakkından harpte esir düşenlere yiyecek gönderen, harp esirleri fonuna 3,699 dolar verilmiş ve Gençlik Kızılhaçı kasasına, harp yardımları için, 253,610 dolar yatırılmıştır.

Gençlik Kızılhaçı muhtelif bölgelerde toplantılar da yapmıştır. Vinnipeg ve Vanconver'de Kızılhaç Gençleri haftalık radyo konuşmaları organize etmişlerdir. Bütün vilâyetlerde Gençlik Kızılhaçı filimleri gösterilmiştir.

Kanada Gençlik Kızılhaçının dergisi bütün okullarda pek çok rağbet görmekte olup ayda ortalama 76,317 nüsha satılmaktadır.

Kanada Gençlik Kızılhaçı tarafından Büyük Britanyadaki depolara gönderilen elbiselerin çoğu orta okul öğrencileri tarafından hazırlanmaktadır. Erekek çocuklar da Milli Savunma Bakanlığı için 37,440 otel ve askeri hastaneler içinde bir çok malzeme ve oyun eşyası yapmışlardır.

Kanada Gençlik Kızılhaçının bu büyük gelişmesi 30,000 kadar enstitütörün devamlı ve aydın işbirliği sayesinde sağlanmaktadır.

Temsilciler şerefine verilen çay ziyafetinden bir görünüş

Kızılay haberleri

KIZILAY HAFTASINDA MERKEZ VE ŞUBELERİMİZİN ÇALIŞMALARI :

Derneğimiz bu sene de Cumhuriyet bayramıyla başlayarak yurdun her köşesinde bir hafta müddetle Kızılay Haftası yapmıştır.

Bütün Merkez ve Şubelerimiz, bu hafta içinde Derneğimizin temel kaynaklarından biri olan üye sayısını artırmak amaçla sayın yurttaşlarımız arasından Kızılaya yeniden bir çok üye daha kazandırmış bulunmaktadır.

Hüsnü Gürses

Bafradaki fahır üyelerimizden

Düzenlenmiş program gereğince, bu hafta içinde bütün şehir ve kasabalarımız Kızılay afiş ve bayraklarla donanmış, çarşılarında mağaza ve dükkanların vitrinlerine kızılâyın barışta ve savaşta yapmış olduğu hizmet ve yardımların sembolünü taşıyan tablo ve acizeler konmuştur.

Büyük meydanlarda kurulan halk kürsülerinde aydınlarımız tarafından konuşmalar yapılmıştır.

Başkendiğimiz radyosunda yapılan konuşmalar, verilen radyofonik temsiller hoparlörlerle bütün yurttaşlarımıza duyurulmuştur. Gazete ve mecmua arda Kızılayın hizmet ve yardımları hakkında yazılar yazılmıştır.

Genç kız öğrencilerimizi Kızılayın yetiştirmekte olduğu Hastabakıcı Hemşire kıyafetlerine sokularak ellerinde tablo ve vecizeler, omuzlarında Kızılayın tarafsızlık alâmetini taşıyan beyaz bayrakları olduğu halde geçit resmi töreni eriyapılmıştır.

Haftanın son bir gecesinde de mü-

sait olan yerlerde Kızılay mevzularıyla ilgili piyesler temsil ettirmek suretile müsamereler tertip olunmuştur.

Hülâsa, muztarip insanlığa ilk yardım elini uzatan Kızılayın varlığını, çalışmalarını vatandaşların gözleri önünde canlandırmak için mümkün olan vasıtalarla faydalanılmak suretile gösterilerde bulunulmuştur.

Haftanın devamınca teşkil olunan ekipler tarafından hayırsever halkımızın gönül rizalarıyla yapmış oldukları bağışlar numaralı zarf ve makbuzlarla toplanmış, mahalle ve çarşılarında dolaşan ekiplerle de Kızılay üyesinden olmayan ve içlerinden gelen hayırseverlik duygusu ile seve seve ekiplerimizin meşgul olduğu yerlere koşup gelen hamiyetli vatandaşlarımızın Kızılay'a yeni üye yazılmışlar ve verimcilerini yatırmışlardır. Her fırsatta tekilâtımız çalışmalarına gerekli yardımlarını esirgemeyen idare amirlerimiz bu konudaki çalışmalarında desteklemiş olduklarından hafta programımızın köylere kadar teşmili bir çok yerlerde mümkün olmuştur.

Merkez ve şubelerimizin başında bulunan çalışkan ve feragatlı idare kurullarımızın bu hafta içindeki değerli çalışmalarını gösteren fotoğraflardan teknik ve manzara bakımından uygun olanlarını mecmuamıza sırasile dercediyoruz.

Bu haftayı iyi başarılarla ile bezemış olduklarını gönderdikleri raporlarından öğrendiğimiz Kayseri Merkezimizle Yalova, Kırıkkale, Avanos, Bafra, Kemah, Kararabey, Lülebur gaz, Geyve, Edirne, Bor, Cizre Şubelerimizle beraber yurdumuzun diğer

Ali Simitçioğlu

Kayseri merkezimiz başkanı ve fahır üyelerimizden

belelerimizle beraber yurdumuzun diğer bölgelerindeki Merkez ve Şubelerimizin bu alandaki üstün başarılarını övmeye değer bulur ve hayırlı geleceğimizi yaşatmaya canla, başla çalışan memleket aydınlarıyla alıcınap halkımızın göstermekte biran tereddüt etmedikleri değerli alâka ve yardımlarını şükranla karşılarız.

Bu haftanın Derğimize kazandırdığı yeni üye sayısını sayın yurttaşlarımızın bu münasebetle yaptığı bağışları, verdiği verimcileri bundan sonraki nüshalarımızda ayrıca yayınlayacağız.

Bafra Kızılay Derneğimizin idare kurulu

**1/7/1945 — 30/9/1945 GÜNÜNE KADAR YER-
SARSINTISI, YANGIN VE SU BASKININDAN
ZARAR GÖREN VE MUHTAÇ DURUMDA
KALAN YURDDAŞLARIMIZA DAĞITIL-
MAK ÜZERE YURDUN MUHTELİF
YERLERİNE GÖNDERİLEN İLK
YARDIM MİKTARI AŞAĞIDA
GÖSTERİLMİŞTİR**

YERSARSINTISI YARDIMLARI :

Van İlinde vukua gelen yersarsıntısı için 2000 lira ile 5 ton çivi;

Ayvacak'da vukua gelen yersarsıntısı için 1500 lira.

Çankırı Kurşunlu'da vukubulan yersarsıntısı için 500 kilo çivi;

Çankırı Ilgaz'da vukubulan yersarsıntısı için 500 kilo çivi;

Kastamonu Araç'da vuku bulan yersarsıntısı için 500 kilo çivi.

YANGIN YARDIMLARI :

Akseki Cimi köyü yangını için 2000 lira ile 1 ton çivi ve 600 parça giyim eşyası.

Gediz'deki yangın için 5000 lira ile 1 ton çivi.

İzmir - Bornova yangını için 500 lira.

Taşköprü'deki yangın için 200 lira ile 1500 kilo çivi

Çankırı - Yenice yangını için 2000 lira ile 1 ton çivi

Çankırı Yapraklı yangını için 1000 lira ile 20 çadır

Afyon yangını için 1750 lira.

Kırklareli - Pınarhisar yangını için 60 lira.

Isparta - Uluborlu yangını için 1000 lira

Bursa - Orhaneli yangını için 1500 lira ile 200 kilo çivi ve 100 kat çamaşır.

Ankara - Beyparazı yangını için 1500 lira.

Taşköprü yangını için 100 kilo çivi

Çankırı - Çerkeş yangını için 300 lira.

SUBASKINI YARDIMLARI :

Kars'daki subaskını için 1000 Lira

Kütahya - İn köyündeki subaskını için 500 »

Kütahya - Gediz subaskını için 5000 »

Isparta - Uluborlu subaskını için 4500 »

Afyon - Emirdağ subaskını için 1360 »

MUHTELİF YARDIMLAR :

İzmirdeki Aşevlerinden fakir halka dağıtılacak sıcak yemek için yardım olarak 50.000 lira.

Samsun'daki aşevlerinden fakir halka dağıtılacak sıcak yemek için yardım olarak 10.000 lira, gönderilmiştir.

İzmir - Buca Kızılay bahçesinde yaptırılacak Pre-vantoryum için 100.000 lira tahsis edilmiştir.

İkinci Cihan savaşı sonunda Avrupa'da muhtaç kalan halka dağıtılmak üzere Milletlerarası Kızılhaç Komitesine ve Birliğe onarbin liralık kuru yemiş gönderilmiştir.

Yoksul öğrencilere dağıtılmak üzere Gençlik Kurumuna iki defada 3910 parça muhtelif giyim eşyası verilmiş ve muhtaç yavrulara tevzi olunmuştur.

Yiyecekler, parmaklar, sinekler

(Sahife 143 den devam)

rinde bile tesbit edilmiştir. Gıda ambarlarında da gıda maddeleri gerekli derecede temiz ve mikroptan korunmuş halde tutulamamaktadır. Halbuki bunlar ekseriya göz önünde ve büyük şehirlerdedirler. Tatillerde kurulan kamplarda da sağlık gereklerini göz önünde tutmamak bulaşıcı hastalıkların patlak vermesine sebep olabilir. 1938 de New York hükümeti sınırları içindeki tatil kampları ve yazın gidilen sayfiye otellerinde otuz yedi kere tifo, dizanteri ve mide barsak iltihabı patlak vermiştir. 1939 da bu miktar otuz dokuza çıkmış bulunuyordu. Halbuki New York hükümetinde sağlık işlerinin kontrolü pek ciddidir.

Askeri şartlar gereği kıtalar pek çabuk hareketler yapmak zorunda bulunduklarından, II. inci Cihan Harbinde koruyucu hekimlik tedbirleri almak bakımından, Amerika askeri sağlık makamları bilhassa aşıya bel bağlamışlardır. Yalnız asker ilk önce sade tifo ve paratifoya karşı aşılanmış bulunuyordu. Basilli dizanteriye karşı aşılanma ise teknik bakımdan bir takım güçlükler doğuruyordu. Bu aşı elde etmekten ötürü değildi. Meselâ tifo aşısına katılmış olarak dizanteri aşısı da elde etmek ve bir seri aşı ile her iki hastalığa karşı da aşı yapmak kabil-di ve tatbik de olunmuştur. Ancak dizanteri aşısının sağ-ladığı korunma aşı yapmakta kullanılan mikrobun çeşidi-ne pek bağlı idi. Meselâ Filipinlerdeki dizanteri mikro-bundan elde edilen aşı Afrika ve Güney Amerikadaki basilli dizanteri hastalığına karşı insanı muhakkak surette koruyamıyordu. Bu sebeple askeri harekâtın yapıldığı kı-talara ait basilli dizanteri mikroplarının çeşidine göre, çabucak, aşı hazırlamak üzere bir usul bulunarak asker bu suretle aşılandı. Amerikada zaten son on yıl içinde dünyanın her tarafından mikrop getirterek bunları üret-me yolunda ilmî araştırmalara başlanmıştı. Filipinlerdeki dizanterinin mikropları da tesadüfen Japon istilasından bir kaç hafta evvel getirilmiş bulunuyordu. Bu sayede Pasifiğe gidecek kuvvetleri ora dizanterisine göre aşıla-makta güçlük çekilmedi.

Basilli dizanteri tedavisinde başarı ile kullanılan sülfa ilâçları tifo, paratifo ve salmonella grubu mikropla-rın hastalıklarına fayda etmemektedir. Bunların basilli dizanteriye karşı kullanılmalarında da dikkatli davran-mak ve hekim nezaretinden uzak kalmamak gerekir. 1943 deki müşahedelere göre sülfa ilâçlarından sulfathiazole ile sulfaguanidine sade barsakta kalmıyarak kana da karışabilmekte ve bu hal dayanıklılığı az kimselerde tok-sik tezahürlere sebep olmakta idi. Bunun için koruyucu olarak kullanılamıyor, sade hastalara veriliyorlardı. Fakat yine aynı gruptan olan sulfasuxidine'in tamamıyla bar-sakta kalıp kana karışmadığı görülmesi üzerine, basilli dizanteriye karşı koruyucu olarak da, sülfa ilâçlar tatbik etmek mümkün oldu.

Kızılaya Üye Olmak İnsanlık Borcudur.

Kızılaya Üye Olunuz. Hayır İşlerinde O Sizin Elinizdir.

Ağlayanların Gözünü Kızılayın Eli Siler.

Felâket Günlerinde En Yakın Yardımcınız Kızılaydır.

Sevinçli Ve Kederli Günlerinizde Kızılayı Unutmayın.

Yoksullara, Felâket Çekenlere Daima Yardıma Koşan Kızılaya Üye Olmağı Unutmayın.

Yangın, Sel Ve Deprem Felâketlerinde Kızılayın Yaptığı Yardımlarda Kendi Payı da Olduğunu Düşünmek! İşte Kızılay Üyeleri İçin En Büyük Vicdan Hazzı.

ANADOLU

SİGORTA ŞİRKETİ

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat ve Türkiye İş Bankalarının Kurumudur.

Sermaye ve ihtiyatları : 5.832.000 Liradır

Tesis tarihi olan **1925** senesinden beri yaptığı sigortalar

K a r a d a :

Yangın - kiracı, şagıl, malsahibi ve komşu mes'uliyeti - kira zararları - yıldırım - zelzele - infilak - havagazi ıstıialı - makina kazası ve motör ıstıialı - kara nakliyatı - kara harp sigortaları.

D e n i z d e :

Bütün deniz tehlikelerine karşı deniz nakliyatı - gemi ve motör tekneleri - mayın - torpil - alelûmum deniz harp sigortaları.

H a v a d a :

Tayyare sigortaları - tayyare seferlerinde pilot ve yolcuların sigortaları.

K a z a d a :

İnsanın maruz kalabileceği her türlü kaza - iş kazaları - oto mobil - otomobil kazaları - malî mes'uliyet - makine kırılması sigortaları.

H a y a t t a :

Temettülü veya temettüsüz olarak ölüm tehlikesiyle beraber : Tasarruf için: "Muhtelit" ve "Tam muhtelit" - aile istikbalini temin için: "İrathı aile" - kızlar için: "Cihaz" - çocuklar için "Tahsil ve Terbiye" - ihtiyarlık için: "İrat" - hastalık veya kaza neticesinde malûl kalmaya karşı: "Malûliyet" sigortaları.

iş sahasında :

Atölyeler, fabrikalar, maden ocakları gibi iş yerlerinde ve ticarethane, bankalarda ve meslekî teşekküllerle birlikde çalışanların hayat, ölüm ve kazaları temin eden grup sigortaları.